Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

Юртбоахама къахьегамхой! СихагIа чакхдаха бIаьстан балхаш!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парта Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхерчу Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 55 (3807). | Ера, 7 май 1964 шу. | Мах 2 кеп.

Республика кхашка

ДИКАГIА ЙОЛЧА ОПЫТАХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Массеха ди хьалха дешi хьажкIаш дIае йолаеннай тхан звено коллектив. Кхашка ара ньылар Алпатов Николая, Вахматков Николая, са а хьажкIаш дIаюв агрегаташ.

250 гектарах хIорачо тIара 50 центнер фуьалкьаьа хьажкIаш чуьца лаьрхIад оаха. Цул совгIа, 19 гектара тIа шекара свекла, 30 гектара тIе коартолаш хьалхаю тха звенос.

ТIайца дехкараш толамца кхоачашдара бIаьстанга дика кийчделар тхо. ХIара гектарах 80 килограмм доархIаш бурьлгаш йола суперфосфат а тохаш дIадийра шекара свекла ги. Иштта лоархIам болаш минеральни удобренеш тохаш дIайийра хьажкIаш а. ДIайийнача свекланен хьажкIаштен подкормка яра аммиачни селитра а тхога. Тхоаштa тIачIоагIдаьча кхашка кулгаца болх ца беш хьахьега лаьрхIад оаха укх шера. ЦIи хезача кубански механизаторий свекла лелаечa Светличный Владимирен хьажкIаш лелаеча Перовицкий Владимирен балха опыт хьа а хьаьа махулла кIезигагIа кулгаца къа а хьегаш цу лоархIамерча алата боккха хьувкъам чуоцаргба оаха.

ХьажкIаш дIае йолаеннача хьалхарча дийнахьа шоай сменин нормаш дика тIеккхоачашйир тха звеной кхаь а агрегато. Шоаззепел кIезигагIа доацаш хий дилла а лаьрхIад оаха алаташта.

ДIабахача бетта шекара свекла дIайийна а даьина, хIана тIеххьарча 50 гектара тIа хьажкIаш дIайийна доалаш да тхо.

А. СУХОРУКОВ.

Наурски производственни управлене «Терский» совхоза механизированни звено звеньевой.

Сиха дIаюв культураш

БIаьстан юкъе кхошка деш дола балхаш дIадоладелча дешi дика тоьп лаьцар тхо совхоза къахьегамхоша. Лоацачa хана дIайийнай 625 гектар долча лаьтта бобови культураш. Укх шера духхьашха яхьан тоннаца 1,5—2 килограмм йолаш нитрагин а тохаш хийдир оаха горох фу. Цу препарата бактереш йоа а еш дикка хьалду лаьтта дIайийнача кIамашта селду чIоагIа эпаш йолча азотни удобренешца. Оаха горох дIайийра хIара гектара тIа 270—280 килограмм йолаш 6—7 сантиметр кIоарга. Горох дIаюача хьаьстта дика болх бир совхоза цхьоалгIа отделене къахьегамхоша. 145 гектара тIа массехка а хьалхагIа ца культура дIайийна а баьона, хьажкIаш дIае болабеннаб уж хIана.

Укх шера из культура дIае тха совхоче къовстаньаш кхо эзар гектар совгIа лаьтта. Из болх беш хIана ийс сеялка а тха. Уж дуккагIа тIаух кхача балхаш тIара техника мукъаьлларга хьежжа. «Кхай хьала» дика дIаюв говзача механизатора Макаев Хьусейна кулгалдеча пхоалгIа тракторно-полеводчески бригада къахьегамхоша.

Укхаза дешi болх беш кхо агрегат, а. Царна бу ма ду болх байта гIерте тракторастиш сеялщикаша. оатвал талхарах сепа летташ цхьакха минут яккхийташ цар агрегаташка. Шоай агрегатаца балла нормаш даим тIеккхоачашьеш хьабоагIа тракторист Дагаев Нурдин сеяльщик Сентябриев Мусай. Нормах дIае ваораш 8—9 гектар йолча метте, цар хIара цкана дIаюв 17—20 гектарал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш.

Царел дукха тIеххьаюсаш ца тракториста Дзухаев Мусийн сеяльщика Бетерканов Султанен, трактористa Ганиев Хизаррийн сеяльщика Бичигов Сайденен агрегаташ а. Шоай сменен нормаш хIара дешi 140 процентал кIезигагIа йоацаш кхойчашью цар. ДIараш йола хIаьеш шоашта мангга кхагIа киийта гIерт кхьа а агрегата механизаторашe. корттера уйла тIеххьийг цар квадраташ кийса кхийтара, хIаьта цу гIулакхо дийна яттача боавких шие саргIоргаха обработке яра болх. ЛаьрхIа хьош уж фуцa кIоаргал мел хила еза. Цар 8—10 сантиметр кIоарга дола фу. хIаьта из бахьан долаш фу дика а пкьатарра а тIеддаь. Фу дIадерца цхьона тесс оаха минеральни удобренеш а. Суперфосфат тосс оаха хIара гектара тIа 100 килограмм а курйолаш.

ХьажкIаш дIаюш лелача агрегатента тIеххьа оаххаш тоIаддешi шевлешн чол тахкаду трактористаца Темирсултанов Хамаси Сугихапов Махьдеп, хIаьта цо йиш хулийтаргьа, лаьттачa тIоадал дуккагIа кьелийта.

ХьажкIаш дIаера болх ве бац Висантов Iалве кулгалдеча йиьлагIча тракторно-полеводчески бригада механизатораша а. Цхьабакьда, укказа хьажкIаш дIаера балхий темпаш лохагIа а лоаллахарта бригадерчух. Цуц маIаш да юртбоахама техникана ремонт еча хапа укхаза СКГН-6Б яха квадратно-гнездовой сеялкаш дикa тоаь ца хилар. Из бахьан долаш, хьажкIаш дIае йолаеннача хьалхарча денош кьост-кьоста балха юкъера юлар уж. Сагогта эпаш йола ха уж тоеш дукха йоайора механизаторашe. Уж тойна кхоачамбеацараш хIанo погахьа чара ца кийслуш дIадахьал.

Хана а тха совхозо дIайийна хьажкIаш лаьрхIа хиннарел ахаш совгIа я. 10 май тIеккхачалехьа из культура ерригa а дIайийна довла лаьрхIад оаха.

Тха совхозо дешi йоакхо яьй кхашка балхаш долча хана механизаторашка парргIата сололайталга Iалашдара. ХIара отделене хьалхьай кхай тIара стан. Кхай тIара стан эгара дикагIа кийчъяй цоь. Таймасханов управлененш волча цхьоалгIачa отделеия. Механизаторашта балхa Iа сийраа а паргIата а кIа да укхаза. ХIара дешi керда газеташ, журналаш юртбоахама брошюраш уж стане. Шеча уголене хьалтена йоалл гойтара агитаци, дикагIа болча хьажкIаш лелаерий опыт юкъаш дола плакаташ. Къахьегамхой хьинар айдара чIоагIа лоархIаме а машинарча стане арлоаьа «Молния» яха листокаш а «Къахьегама листок» а. Механизатораша цар тIара хIара деннa хов хьок мел болх баьб, хьалха ваьнчар малагIа ва. Масала, тракториста Дагаев Нурден сеяльщика Сентябрией Мусаси шоай агрегатаце яттара хьалха балха араьбаьннача дийнахьа шоай сменин норма 180 процент кхоачашйир. ШолагIча дийнахьа лоаца цар опыт юкъаш арахьаю «Молния» тха листок.

ХIара кхай тIарча стане механизатораша кийчбаш бIайта кхача ба. Дийнахьа кхоаза кийчбу царна ия.

Цу доллача хIачеше совхоза кхашкарча къахьегамхошка а механизаторашка а йиш хулийт бIаьстен юкъе культураш дIае йолаеннача хана тIара минут ядoe.

И. БУЛДЫГИН.

Наурски производственни управлене «Надтеречный» совхоза корттера агроном.

ДИКА ЛЕЛ БАЛХАШ

ЧIагIа сихденнод кхашкара балхаш. Цхьаькха сахьат ха ахьа ца йолаш хьинаре къахьег механизатораша. Къахьегама дикхий толамаш дахха вIаштIеххьадиннад республикерча дуккхача боахамий. ЦхьоалагIа наь хьа а хилалехьа бIаьстан юкъе из культураш дIайийна яьхар Наурски производственни управлене, плана совгIа культураш дIаюаш дейт Грозненски управлене чубоагIача «Оюорно-пьоккиена», «№ 1 йолчу шурий», кхача совхозашке а, иштта хьача Грозненски района чубоагIача боахамашка дIайийна еыний 90 процент бIаьстан юкъе из культураш.

Иштта дика къахьег Сунженски, Шаьла, Шелковски, кхача управлешкарча кхаш лелалераша. Тахана дуккагIа пайда а эцаш болх лергIа вIаштIехьбаккхарах торо хиннай цу боахамий къахьегама оарцо лаккха, хьокаш темпашца болх ба.

ПхьалгIа май тIеккхочаш 188 эзар гектара тIа, е иштта дьеча планa 72 процент, я республике дIайийна юрта боахама культураш. Соаьке укх хана дIайийна хиннарел 1,4-за дукхагIа я уж. Укх шера кхашкара балхаш дукха тIеххьагIа доладенна долаша а аьккхаь ю къале.

ДIадийна даьнцa из бола алаташ, гицуаргаш, хIаьта 68 процент дIайийнай шекара свекла, хьажкIаш — 61 процент.

Цхьабакъда, массаньа а цхьатарра лелац кхашкара балхаш, цхьадолча боахамашка бiзза пайда эцаш культураш дIайача агрегатех. Паннак дIае кечучнуга йоллача кхача кIезигагIа дIайийнай юрта боахама культураш Иаьсарен производственни управлене боахамашка. БIаьстe тIеххьаьлар бахьан долаш да аха йиш цу из.

Республика кхаш лелаярий ерригa торонаш а укх гаргарча кхачa юрта боахама культураш дIайийна яка а хIаьта царна ешаш дола гIулакх дара боллх лергIа вIаштIеххьбаьккха а.

АХМЕД БЕН БЕЛЛА ЛЕНИНГРАДЕ КХАЬЧАВ

ЛЕНИНГРАД, 5 май. (ТАСС). Селхан Симферополера укхаза кхаьчар Алжирски Халкъа Демократически Республика Президент, Алжира Къам мукъаданккара фронта парте генеральни секретарь Ахмед Бен Белла, хIаьта иштта кхыбола Алжира паччахьалкхен партийни деятелаш.

Ленинградерa аэропорте вежарех долча алжирски халкъо бахкийтарашта вакъабахар Ленинграда а областа а къахьегамхой бIаьш бола викалаш, хьалхлелаеш бола партийни советски болхлой. КПСС горкома хьалхарча секретара Г. И. Поповен Ахмед Бен Беллан къамельаш дир.

Аэродромера хьаьший КПСС XXII-ча съезда цIерахча металлически заводе бахар. Города улицашка бIаьш болча бахархоша дег чура моаршал кеттор вежарех долча алжирски халкъо бекхийтарашка.

Алжирски доттагIашца цхьана Ленинграде баьхкар КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель Я. А. Малик, кхыбола официальни нах.

ИШТА ЯЬККХАЙ СИЙЛЕ

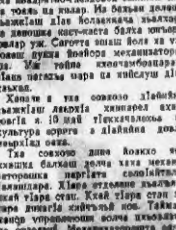

Грозненски «Электроприбор» яхача заводе Некредин Михаила болх бу 15 шу совгIа ха а. Къахьегама дика толамаш дахарца завода болхлошта дика дIаевоьийтав цо ше. Цхьаькха балха говзал йолаш вацар Михаил заводе балха веначa хана. 1948-ча шера токарь хилар цунах. Цу хана ден денгара денга балха говзал лакъеш хьаволгIа Михаил. ХIана пхелагIча разряда токарь ва из. ХIара смена норма 130—150 процент кхоачашъю цо. Дика болх берах ер шу долалуча деношка коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар цунна. Дукха ха йоацаш цхьаькха а: боккха кхаь хилар цунна. КПСС члений кандидатал дIайийцар из.

Дика новкъостал ду Михаила керда балха баьхкача наха. ХIанз Кравцов Станислава тохара гевзал Iомаеш ва из. Хана хьалха из балха говзалеи кхетаве дош деннад цо. Иштта дика къахьегарах завода коллективо сий ду Некредин Михаила.

Сурт тIа: «Электроприбор» яхача завода токарь Некредин Михаил.

И. Панева сурт.

КЕРДА РУБЕЖАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

РЕСПУБЛИКАНСКИ ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАРАША

Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста, транспорта, гIишлоний берригача болхлошка даь

КХАЙКАРАЛ

Доккхача хьинарца а чIоагIа деташ яIдения долаш а кхоачашъеш доалл советски халкъ КПСС XXII-ча съезде белгалъяь коммунизм хьалъяра программа. ДIадахача семилетка пхе шера дикача итогаш чIоагIа тешал ду, халкъа боахам дегIабоалабара йоккха план тIеккхоачашъергхилара.

Вай Даьхено семилетка ялхалагIа шу дIадоладаьй экономика сихха дегIаккхувлара керда программа хьалхашка а леттaш — КПСС ЦК декабрьски (1963 шу) февральски (1964 шу) Пленумий решенешца.

Мехка воархI шера план кхоачашъяра гIудакка юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоац Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а.

Укх дIададахача пхе шера промышленни производства берригa боарам 69 процент лаккхбеннаб, хIаьта цу лаккхбеннача кхаь даькъал совгIа бар къахьегама овсарле лаккхъяра чотах ба. Цу юкъа планал совнагIа паччахьалкхена еннай 57 миллион сома мехка тайп-тайпара, продукци.

Темпаш ятара сихагIа йолаш дегIаух промышленноста лоархIамегIара доакъош — мехкдаьтта дахар, мехкдаьтта чакхдахар, химически, машинаш ер. Мехкдаьтта доаккхилга пхе шера 2,3-зза, химически продукци хьалга — 2,8-зза лакхденнад.

Семилетка шерашка дукха хIама ца эшаш 710 миллион сом паччахьалкхен ахча дIадахийтад республика халкъа боахамга. Хьалъяь керда заводаш, культурно-бытовой объекташ, школаш, больницаш, къахьегамхошта цуIе бIаьш керда цIенош.

Оаха, республика партийно-боахама актива собране дакъа лоацараша, промышленноста предприятешка, транспорта, гIишлоша 1964 шера 1-ча квартале баьча балха итогаш а семилетка пхьалагIча шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдарах дола декхараш а дийцачул тIеххьагIа, гIад а даха белгалдовких, 1964 шера паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяр а дуней халкъашта юкъерча къахьегамхой цIейна — 1-ча Майна дакха доагтIача тайнара лакъе дахар а дукха лоаттабеча къовсамо валови продукци арахецарах къахьегама овсарле лаккхъяран йола квартала плана тIеккхоачашъе йиш хилийта хилар.

Шоай толамашца цIаькха а дика хетар дир Эльдарово яхача моттагарча № 45 йолча скважина чура ниь бола мехкдаьтта кIедж техийтача мехкдаьттахоша.

ГIишлояхоша болх бe йолалийтай Грозненски химически комбината спарт доаккхача шолагIа ва аргIан цехаш, Наьсарен-Воксалерча «Электроинструмент» яхача завода корттера корпус, нефтемасловаоле пуско-наладочни балхаш да дIайолалийтай 39/6 установка.

Яхьа дикка дoккхий толамаш даьхад машинаш ераша, энергетикаша, мехкдаьтта чакхдоахараша, айтачен кхачаш промышленноста, автомобильни машинахьен транспорта болхлоша.

Оаха кхеталу, вай толамаш КПСС ЦК-ви Советски правительстван денна йоакхон теркон яр бахьан долаш, сийлахь-йоккхача Советски Союзерча дорригача вежарашка долча халкъаше вайна доккха новкъостал дар бахьан долаш дахьа хилар. Цу тайппара из да шоай са ца кходеш болхлоша, гIуллакхерча наха, инженерно-технически Iилмани болхлоша къахьегарах, партийни, профсоюзни, комсомольски организаций организаторски идеологически болх чIоагIбарах хьаьнинар а.

Лакхара хьеккамаш дахаре новкъостал даьд шийна юкъе хIанз дакъа лоацаш 106 эзар совхIана дакъа лоацаш 106 эзар совгIа саг, 23 предприяти, 4783 бригада а йолаш йолча коммунистически къахьегаман бытен дукхьа лоаттаеча яхьо.

Бурув детта мастераш Вородацкий, Заринский, Ихаев, Афанасенко, мехкдаьтта дахара мастераш Марзиеви Томловни, машинаш ераш Шевчкин, Албогачиев, мехкдаьтта чакхдоахараш Бурлакови Волошини, хIамаш тегараш Япенкои Усмановги, машинашкъахой Абасов, Цахмейстрюк, Атуев, яхачаи предприятей болхлой Шамсалован Степаненкои, гIишлонхой Чокаев, Кудрявцев, Умарова, дукха кхыбараш сенна болча гIорбаьннача новаторийн производстве хьалха латтарийн доккхий къахьегача толамаш вай республике дайза ца Iеш, пун доазоней арахьа а довзаш да.

Цхьабакьда, вайна карагIадйкараш дукха дукхагIа а, хIаьта деррргача халкъа юкъарче хопилка чу дилла дакъа декххагIа а хургдар, нагахьа сана ерригача предприятешен гIишлой организацешен шоай чухьара кхоачамаш торонаш ерригаш а хьагучаьльхан царел бизза пайда ийцар кхиндаларе.

Укх шера хьалхарча квартале баьча балха итогаш хьахьехар валови продукци арахецара планах лоархIа ца еш 18 предприятин къахьегама овсарле лакх ца еш 21 предприятин йиса хилар. ТIеххьайисараша юкъе—Грозненски химически комбинат, авторемонторемонтни завод, Грозненски вышкабетонни конструкций завод, мебельнинку чакхйоахача объединене корттера предприяти, «Электроинструмент» яха Наьсарен-Воксалера завод, Шалински хьуна боахам, электромеханически завод, кхинараш. Царгара паччахьалкхенгa дIа ца кхоачаш йисай 907 эзар сома мехка тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лаккхулга кхадетт технически прогресс кхоачамболаш ца хилар, халача балхий процессашта аь механизаци ваьла хилар бахьан долаш, къаьстта а гIоненен мухьаш тIадотташ - доассадешн долча балхашка. Дукххача предприятешка кIезига тоеко ю опытно-статистически нормашта меттел технически бокъонца кийсъяь йола нормаш оттаяра.

Дукххача предприятешка тIеххдIаухийт бедал, материалаш, алапе фонд, хьалуш пайда боаца ахча, хIаьта цу гIулакхо продукци арахецарга дIабода мах кIезигбара хьоккамаш лоа ду, накопленой планаш кхоачаш ца ярга а вуг.

Предприятешкара хIана а дIабаьнабац брак ераш, прогульщикаш, социалистически доалехье лечкъаераш, хIаьта царца лоаттабу къовсам цIаккха а тIагIортабеш бац.

ДIадахача шере а мо царa, укх шера а кхоачашъяьаш 1-ча квартале капитальни гIишлош хьалъяра план. Во лел балхаш керда парафинови цех, Карабулакера газобензинови завод, крекинг-заводера 21-Iа а 43-3 а установкаш, Аргунера дукха комбинат, чуIе цIенош, школаш, больницаш, юрте боахама производственни объекташ, кхинараш хьалъеца.

ХьалхагIа а сацца, гIишлошоша балха тIа дукха брак ю, цкъа дах балхаш юха а ду, хIаьта цу гIулакхашца паччахьалкхена доккха зе а ду. Дукха моттагаш кул гIишлош еча майдашка кертIа дIабодаш бола болх аккачийца, материально-технически снабжене организацо гIишлой индустре предприятеша болх во бер бахьан долаш телхабеш.

Даза новкъостий!

1964 шера дешний а бехктомме а декхараш кхоачашде дезаш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Укх шерара паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяр дукхьа шоашта хьаьлда рубежаш луьцаш я хIара коллектив.

Ерригача республике, хоаш ма дарро, шера план 25 декабрь тIеккхачалехьа кхоачашъе лаьрхIад.

Мехкдаьтта 30 процент дукхагIа данкха деза укх шера. Цу гIулакха буррув тохеча тIеххьадиса хилер дIададикха а 28 керда мехкдаьтта скважина болх бе йолалийта а еза, мехкдаьтта промыслош кийчъяра сагогаргIа дола балхаш кхоачашде деза.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене болхлой декхарийла ба валови продукци 8 процент дукхагIа йоаккхилга Iалашде, цу даькъе химически комбината гIолле — 23 процент, хIаьта иштта Iилман болхлошца проектировщикашца цхьана Г-18 яхача мердача техника опытно-промышленни установкаш тIа технологически процессашта тохкамбе а укх карварза а, карбамидни демарафинаци а, молекулярни цицаш кийчде, кхинараш де.

Заводашка промышленни боарренагIа болх бербола хьалаш хилийтар дукхьа мехкдаьтта продукташ мехкдаьттен хаппакьа дIаузза декхарийла я «Главнефтеснабе» машинашенца Грознески отделенен коллективаш.

Валови товарни продукцийна йола план кхоачашъяь ца Iеш, доккхача хине йистейоалача объекташта оборудование аппаратуран кийчъелта Iалашде а доаш бе машинаш ераш. Цу тайппара кхы тIа а гIулакхаш де деза арахецаш йола хIамаш дикагIа а тешамегIа а хилийтара.

Кхачан промышленноста болхлой декхарийла ба предприятеш 1964 шера чуйица юртбоахама бедал чакхъяккхара дикагIа кийчъе, арахецаш йола продукци дикагIа хилийта.

Укх шера дукхагIа дIа-яха кхелье доарредолаш да юрта боахама мухьаш. Цудукьа автотранспортни организацей коллективаши машиналькъахой декхарийла бе цу компанеца дика кийчо е а берригa хьувкъам ца бойташа ханнахьен чуве баякка а.

Дукха балхаш да гIишлохой кхоачашде деараш. Укх шера хьалхарча ялх бетта хьалъяь яхa еза Карабулакера газобензинови завод, Вознесенскара Грозне йодача мехкдаьтта провода корттера гIирсаш газопроводи, крекинг-заводера 21-Iа установка, ацетонови заводера доакъарий дрожжаш хьаю цех, нефтемасловаводера парафин хьаеца цехий шоллагIа аргIа сацне йола лоархIаменгIара объекташ. Культурко - бытовой объекташ а чуIе цIенош а цу тайппара хьалдаь даха дезашоашта оттаьча ханашка.

Промышленноста предприятей, транспорта, гIишлоний коллективаш декхарийла я, юртбоахама производствана химизаци механизаци яра къаьстта уйла тIа а йохийташ, республика колхозийн совхозийн къахьегамхоша деш дола шефски новкъостал чIоагIде.

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумашца республика промышленноста, транспорта, гIишлоний болхлошта хьалхашка оттадаьча доккхийча декхарашна партийни, боахама, советски, профсоюзни, комсомольски организациешкара, хIара болхлочунгара, инженергара, техникгара, гIуллакхерча сагагара, Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхошкара дIаьех Iилманни техникан карагIадьынараш, хьалха латта опыт, производства комплексни механизаци автоматизаци ца массо дукхагIа юкъеюхьалта, арахецача продукцин дIабода мех лойбалта, хьурмати кхоаш бер дукхьа лоаттабу кхоасаш чIоагIбелта.

Дика вIаштIехьабаьккха ритмах болх бара, хIара заводо, фабрикo, промысло, хIара гIишлоши транспортни организаце паччахьалкхен плановеи заданеш тешшашe кхоачашъяра тIаберзабаь бола чIоагIа юкъ лаца беза боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна, ерригача общественностo.

Хьалха латтача коллективашта тIеххьашка лечкъа гIортча тешаме боацараша цхьашка къахьегамгошта хилийта йиш яц.

Доккха хетар сацна лархIа лоа моллагIча даькъе а план кхоачаш ца яр. Цу тIа а, из хIамаьарша хьалашка къаьсттача ниевка болталдиекха а деза, деш дола хьамеха производства боарама хьхьамий хьандакьа хинa ца Iеш, дукха кийса дерригача лоархIамегIарча технико-экономически хьажамий хьакъехье а да, — продукци арахецарга дIабода мах лойбарах, къахьегама овсарле лаккхъярах, накопленех, кхинарех.

Цхьаькха предприяти хургьяш тIеххьаюсаш — из я массанайхь а лоархIагIа ца доалаш а хьалха лаьца яхьа еиш йола деза.

КПСС XXII-ча съезде кхи дукха хабар доацаш гIайат бяб паччахьалкхен ахча лархIа ца хоаш а беша боахаш бола нах, «моллагIа мах» бойе а кхаш план кхоачаш Iеша нах. Экономически кийса доал дара хьалек цаI ла предприятешкен гIишлошкк экономически балха боарам мангга лакхбар. общественностен шерра цу балха хьежовар.

Республикански партийно-боахама актив бокьонца дог тейина а, партийни, боахама, советски, профсоюзни, комсомольски организаце, болх беша хьалхала, маIача наха, Iилмахоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха, республикерча берригача къахьегамхоша, производство кхоачамех пайда дукхагIа эцар дукхьа шерра социалистически яхь а йоаржаь шоай хьинарерча къахьегамца КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш кхоачашйина керда рубежаш йоахаргхиларах а Нохч-ГIалгIай АССР экономика дегIайоалаера юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаргхиларех а, вай мехка коммунизм хьалъяра программа кхоачашъяр дукхьа ним а хьинаргIа хьоа а лоаттабергхиларах.

Промышленноста, транспорта, гIишлоний болхлоша, шоашта декхараш социалистически декхараш тIа а кийча, партеи правительствеи дош лу, кхы а дикагIа болх ба, производства темпаш денне лакхъе, предприятей экономика чIоагIъе, арахеца хIамаш дикох тешамех хилийта.

ЛакхагIа айе ворхI шера плана балхашца 1964 шера тIайица декхараш ханал хьалха кхоачашдар дукхьа лаьцача социалистически яхьа байрах!

Даьржа хийла Ленина цIе йолаш сий дола Советски Союза Коммунистически парте!

Сийле хийла советски халкъана коммунизм хьалъечун!

СУНЖЕНЦАШ ХЬАЛХА БОАГIА

Шура, фуаш, хулх дакхара а паччахьалкхенга доккара а даькъе хьалхарча квартале эгара дикагIа дола толамаш даьхар Сунженски хьайбаш лелалераша. Парте обкомен республика Министрий Советен карара ю ка тела Ше байраx еннаьр Сунженски производственни управлена.

Шоаш яьикка байраха сага дIа ца але лаьрхIад сунженцаша. Майна хьалха яьржача ахье керда толамаш дахьар цар: шура кийчъяра ах шера план 1 Май тIаккхочаш 60 процент кхоачашйир. Совхка цу хана еккачул 21 процент дукхагIа шура ехкай паччахьалкхенга укх шера.

Хьалха латтачарна юкъе а — Кировен Цiеча Эскарен цIерах йола колхозаш, «Победа» яха колхоз.

— Кирова цIерагче колхоза хьайбаш лелалераша, — хоам бу производственни управлене начальника нов. Бачманова, — дIалуш летт ах шера план кхоачашъяра ца тоъаш йола шурий тIеххьара килограммаш.

ХIара дешi приемни пункташка 30 тоннаел кхачналца шура дIайохьийт колхози Сунжа фермашa. Из хул совхка мел хьалхарча деношка тийнанул кха тоши дукхагIа.

Сунженций ударни къахьегам цар шурий фермай толамеш — республика берригача хьайбаш лелалерашта дика масал да. Цар кьогойт шура яккхар сихха дегIадоаладара чIаиз еррога торонаш йолга. Цар доаллаккхой нааьсараой уж тайпе торонаш яц-хьогI? ХIаьна Урус-мартановций? Деттача доахамгара дукхагIа шура яккха йиш йоллаша а иштта тIехьаюсаш я Советски, Ведана районий шурий фермаш а.

1-ча МАЙГА КХОАЧАШ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАИВАЙ ПРОДУКТАШ ДОХКАРА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

(проценташца)

Районаш	Шура	хулх	фуаш
Сунженски	60	63	75
Ножай-Юрта	46	49	19
Шелковски	45	60	50
Шаьла	44	33	43
Грозненски	42	58	67
Наурски	42	45	26
Урус-Мартана	39	62	39
Наьсарен	36	48	29
Ведана	30	37	17
Советски	28	30	24
Ерригa республике гIолла	45	52	52

7-ча шера чотах

Грозненски крекинг - завода № 5 йолча установка операторийн дІечуьйлуча гуш дар чІогІа дика сурт да. Гобаьккхина пенах хьалтеха йоаьк Сийлен грамоташ. Семилетка тІеххьарча кхаь шера планаш хенал хьалха кхоачашъярах профсоюза обкомо тайина совгІаташ да уж. Мехкадаьтта чакхдоаккхача установкашта юкъе соьхка цьржача Ерригсоюзан социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах профессиональни Союзийн Ерригсоюзни Центральни Советоена Сийлен грамота а цига хьалтеха йоаллаш. Цхьабакъьа даьхача къахьегама толамех кхоачамбаь Іеш бац коммунистически къахьегамій установка технологаш. Цхьа минот ха яехьа йоа иа еш къахьегаш ба уж укх шера а цу яхье хьалхара моттиг яккхара.

Установке йиъ бригада я, уІара бригадаша кулгалдеш ва балха йоикха опыт йола коммунист. Бригадацара болхлой хувцалац, цудукъа хІаранена дика йовз шийн балха говзал, шийна болх бу иза. Масала, ер 14-гІа шу да С. Клепова кулгалдеча бригадацара нагахьа болхло ца хувцалу. ХІара шийн болхло дика вовз бригадира, цуьна дуьургдар фуд хов, иштта дика вово боахлешта а шоай бригадир. ХІара болхлочо шийн деккар лоархІ участке кхоачамбоацараш ца хилийтар, нагахьа уж нийсделча цу дийнахье а уж дІадахар. Масала, укх шера дицьагІча мая установке шоллагІча блока тІа болх беш ор оператор Криклицева Люба. Приборашка хьежаш латтача хана цунна гучадаьлар насоса цу кІевиг-дукха хий чуухаш хилар. Цу гІулакхо толхаж мегаш ер установке режим, планах лаьрхІачул дукхагІа йоаргьяр Іы, электроэнерги; катализатор, зехьа йоаргьяр мехкадаьтта дукха продукци. ВоккхагІа волча оператора Клепов Андрейга сихха хоам а баь цун новкъосталца балха юкъера кхоачамбоацар дІадаьккхар. Иштта хул массаза а. Укх тІеххьарча шерашка технологий бехках хьоазаш хиннабац тха балха тІа, йолх нов. Клепова.

Установке уІара болхао хІана вай аьнна рационализатор ца. Шерра-шера иттеш рационализаторски предложенеш балха юкъеяккхуь технологаш. Цар ваччахьалкхенна эзараш сомаш пайда бу, установка мощность лакхъю. ДикагІа болча рационализаторех лоархІаш ба Б. Удалов, А. Клепов, М. Исаенко, И. Гречкин, иштта кхы дукха бараш.

Политико-кхетама болх а лелабу установка болхлоша. Делкъийтта салоІача хана а Іуйрийна болх болабалехьа тайп-тайпара беседаш — ю цара. Пленумий материалаш еш сиенай агитатораша — боккхагІа болча операторашa. Болхлошта вар дика йовзийт Пленумий материалаш, балха дикагІа йола опыт. Технологаша магийтац шоай порядок телхаеш хилча. Масала, цкъа, установкерча операторех цаІ хенал хьалха балха тІара а ваьнна хуше вахар. Цу гІулакхо толхайир установка режим. ШоллагІча дийнахь цкъарча собране дийцар из дош. ЧІогІа бехк бир цунна, собране дувцарал совгІа еменашка беседа йир цу даькъе. Цул тІехьагІа из тайпа гІулакх нийсденадац балха юкъе. Иштта болх лелабарах къахьегама дисциплина денгара денга лакхлу, доазз толамаш совдулу. Боккха мах баьб технологаша даьхача къахьегама толамий. Дукха совгІаташ деннад царна. Царна юкъе ва Ленина орден енна А. Г. Бурлаков, ВЦСПС къахьегама сийлен книжка тІа дІаязвь а ва из. В. Б. Удалова Къахьегама Ше Байрах яха ши орден кхо медали еннай, А. С. Клеповна Къахьегама Ше Байрах яха орден еннай. иштта кхы дукха ба совгІаташ тайнна технологаш.

Къахьегама доккхий декхараш тІа а ийце кхы а дикагІа къахьегаш я укх шера установка коллектив. Цо дош деннад ворхІ шера план 1965-ча шера 1-ча январе кхоачашъе, укх шера план 15-ча декабре кхоачашъергья. Арахецача продукцега дІабола мах лохбарах духхьала укх цхьан шере 150 эзар сом ахча кходергда пачхьалкхенна, хІаьта катализатор, Іы, шелочь, электроэнерги кхояра чотах эзараш сомаш ахча кхоле лерхІ технологаша. Уж декхараш дизза кхоачашдергхилар хІянзалехьа гучадаьннад. Мая сийна тІайнна декхараш тІеххоачеш а деш валови продукци арахецара биъ бетта план 20-ча апреле кхоачашйир, хІаьта апрель бетта план 26-ча ден кхоачашйир установка болхлоша. Укх шера хьалхарча биъ бетта Российски Федераце 30 миллиард фонде дика дакъа лаьцар технологаша. Планал совгІа арахийца продукци 12 эшелон совгІа я. Іалаьмате боккха кхаъ хилар коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча коллективана 11-ча апреле. семилетка ялх шера валови продукци арахецара план кхоачашйир цо. хІанз семилетка юкхерча шера чотах къахьегаш я цa.

Б. КОСТОЕВ.

МОСКВА. Шинни промышленноста Іилма-тохкамен Л. Я. Карпова цІерахча физико-химически институтий специалисташа автомобилий шинаш хьаю керда способ кийчъяй. Цар предложенех юкъейоаллаьча методах термически вулканизаци яьчул тІехьагІа радиаце низ тІабохийт шинашта. Цу гІулакха хьаьь я атомни реактор чу обработка яь урановни стерженеш йоахкаш йола установка. ЗІанараш тІаерзаьча хана хьатІаухаш радиаце «вІашагІлотаю» каучука молекулаш. ТІехьагІа радиоактивни вІашагІлотаьйташ раш тІа а Іатиъийташ термически вулканизаци яро 20 процент йІаьхъю ца тишьлуш шинаша йоаккха ха.

Кердача технологех опыта лаьрхІа арахийцача шинай хьалхара парти хІанз тохкамбеш я.

Сурта тІа: шинни промышленноста Іилма-тохкама Института физико-химически лабораторе. Радиоактивни изотопий новкъосталца хьамча структура къоастеш ба лаборанташ Г. Н. Плетнева (аьрдехьа) Г. Н. Глушакова.

В. Хухлаева сурт.
ТАСС фотохроника.

Къахьегамца да ираз

Юхь тІара атта къоастадургдолаш дац Чокаев Сайпудина мел ха я. Гьнара хьежача дегІ нийса а лелалеш ловза ког бай хиларах вІаммга сег ва аргдолаш ва из. Юххера вейча гур кхы сурт да. Юхь тІа хобаденна мордаш да, юкъ-юкъе кІайбенна корта а ба. СМУ-9 духхьашла балха венача хана тайп-тайпара балхаш деш вар из. Дукха ха ялалехьа бригадирий курсашка деша вахийта дешаш хилар из. Хьинаре цо къахьегарах дукха сийлен грамоташ совгІаташ тийнах цунна.

ЛадугІа чІогІа безам боагІаргболаш дуьц цо сихха дегІаухаче химически комбината корпусех, шийн бригада болх лоех лаьца. Из къамаьл деш тхо долча хана шийн сахьата тІа хьежар Сайпудин. Бекх ма баккхалаш, 12 сахьат даьлча бригадирий совета заседание ваха везаш ва со, аьлар цо. Къахьегама овсарле лахъвоах лаьца дувца деза цига. Химкомбината управление кхэчолча ихьана луш-оалаш дІадахар тхо.

Тхо дІадолхача аьрла оагІорахьа полиэтилена шоллагІча аргІан лаьрхІа хьалхъю керда корпусаш я, хІаьта аьтта оагІорахьа шоллагІча агІан спирт доаккха цехаш я. Цунна дика йовз хІара ларг, хІара эзани.

—Ер я 191 йола корпус, — аьнна болар шортлир цо. Цу корпуса деррига бетонни балхаш лаьцаш са бригада болхлой ба. Хала дар уж балхаш де. Пхи метр лаьттах Іочуйолла езаш яр ларг. Лаьттах хьалтІадувлача хиво чІогІа новкъале йора. Беррига иза тІабахийта къахьегарах дизза кхоачашдир хьалхашка латта декхараш.

Сайпудин ца вовзаш нагахьа сег вац цо болх беча моттиге. Цар массане а чІогІа сий ду цун. Пхи шу совгІа ха мара яц химически комбинат хьалъеча из балха вена, цу юкъа хьинаре къахьегарца массенена дІавоазийтав цо ше.

Цхьан дийнахьа СМУ-9 кхоалагІча участка конторе дІачувийхар Чокаев Сайпудин.

— Бетона балхаш дика доаз хьона, нов. Чокаев, бола дика вІаштІехьбаккха а хов хьона,— аьлар цунга. Бетонщиккий бригада укхо хьайнцача бакъахь хеташ къамаьл дир цунга. Цар яхачов раьза а хиина бригада хьайнар Сайпудина. Хьалхарча денойка хьахьеккар нов. Чокаева из бригадиралла найса хержа хилар. Бизза дІахьора шийна тІабилла болх.

Къаьстта дика да бригада керте новатор латташ хилча. Бетонщикий эрригача бригадашта тІадиллар механизировани хьисапе бетонировани яр вІаштІехьдоаккхилга. Из болх дІа а болабаь тесса битар дуккхача бригадаша. Механизировани хьисапе бетонировани эргІолаш болх вІаштІехьбаккхара беррига низ тІабахийта къахьега эолавелар Чокаев Сайпудин. Зехьа къахьег Іа, Сайпудин, йоахар цу гІулакх ца тешачар, хІаьта з ше дІадолаьдь гІулакх дизза чакхдаккхара къахьегаш вар из. КІира совгІа ха йоалладешхьа керда машина балха юкъеяхьа йиш йолаш вІаштІехьаьккхар цо. Иттаза лакхьелар къахьегама овсарле. Кердача машинаца итташ эзараш квадратни метраштa бетонировани яьй оаха, йоах бригадира.

Керда декхараш тІа а ийце массане-деша лаьрхІар Сайпудина бригадацарча наха. Уж беррикаш а чІогІа раьза хилар цу гІулакха. ХІанз уж дешаш ба. Царна юкъе ба Чичаев Іаьла, Джагаов Нажмудин, Елмсултанов ТІаус, иштта кхыбараш.

Боккхе кхаъ хилар цо кулгалдеча бригадана. 1962-ча шера коммунистически къахьегама сийлен цІи елар цунна.

Дукха ха йоацаш крекинг-завода 21-І «в» яха установка хьалъеча юхе вІашагІкхийтар со Сайпудинаца. Хьалха тхо вІашагІкхийттача хапарчул дуккха кьонагІа хетар соьга из.

Школе деша багІаш цхьо воІи ши йиІиги да цун. Школе дийша баьлча тайп-тайпара специальносташ хургйоаш дІахо деша безам ба цар. ЧІогІа дика ца хьинаре къахьегарца шоай даьна уж тара хуле.

Ш. МАХМУДОВ.

ТАХАН РАДИО ДИ

ХІара шера 7-ча мае радио Ди дезделга вай мехка традици а хинна дІаьттад.

КПСС ЦК июньски, декабрьски, февральски Пленумий решенеша дог урааттедаьча советски наха коммунизм лоаттабу толамца ворхІ шера плане кхоачашъяра тІехьа, дІахо а вай мехка экономикен культурен лакхъяра, коммунизм хьалъеча керда толамаш даьера тІехьа.

Советски наха идейни, политически, культурни кхетам балара балха юкъе йоккха моттиг лоац радиовещанен телевиденен. «ХІанзарча хьалашка халкъа коммунистически кхетам балара дикъе къаьстта лоархІам болаш да кепа йоазув, радио, кино, телевидени — идеологически фронта ударни низаш», — йоах КПСС ЦК июньски Пленума «Парте идеологически балха аргІанарча декхарах» баьча соцам тІа.

Іурра радиос деча керда хоамашка ла а дийтІе, шийн къахьегама ди дІадоладу советски саго. Іийрийна 5 сахьат дальча дена бийсан 2 сахьат даллалца вай къахьегаш доахне а салоІаш дале а вайна къамаьл деш хул радио. Вай вахаре хилазза дагІдоаца хІама а хиина дІаьттай радио.

Радион телевиденен гІулакх дегІадоаладеча цхьадола толамаш даьхад укх тІеххьарча шерашка Нохч-ГІалгІайче. ХІанз вай республике болх беш я РВ-23-и вещанен ультракоротковолнови радиостанцеш, телевидене центр, ПТС (дІа-юха кхувла телевизионни станци). Вай республике радион телевиденен гІолла эрсий, нохчий, гІалгІай меттала дийнахьбус 16 сахьата къамаьл ду. Грозне балхеча наха юкъейоалаш я кхаь программах йола вещани.

Шерагара шу массаза доал дуккхагІа хул Нохч-ГІалгІайчен городашкен юрташкен приемникаши телевизораши. Эггара хьалха Грозне радиопередачаш йолаеннай 36 шу хьалха. Цу хана нагахьа сег вара вацар радиопередачашка ладугІа йиш йолаш. ХІанз вайцига 90 эзар гаргга радиоточка ба, хІаьта радиоприемникаши телевизораши — 100 эзар совгІа. ХІара цІагІа хІана яц аьнна радио я. Телевидене Грозненски студе передачаш дІахьоч Нохч-ГІалгІайчен районашка, Дагестане, Къилбаседа-ХІирий мехка, Кабардино-Балкаре, Грузе.

Иштта дукха радиоладугІараши телезрителаши хиларо бокихача бехктохкаме оттабу радион телевиденен коллектива болхлой.

Моттигерча радион телевиденен болхлоша даимаи пропаганда ю парте XXII-ча съезда а КПСС ЦК цуя тІехьагІа хиннача Пленумий а решенеште, шерра дІайоазийт къахьегамхой социалистически яхь, махулла дикагІа дІагойта гІерт республика вахар, передачай тайп-тайпарча формех жанрех пайда ийбу. Передачай программа тІа дикка моттиг дІалоац Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш кхоачашъяра тІехьа беш балхах лаьцача материалаша. Радион телевиденен йолаш я юртбоахама знаней агрохимически знанеш дІайоазийтара школай университет. Республика вахара чухь хулаш дола керда хІамаш хаинахьа къахьегамхошка дІахайта гІерт радион телевиденен журналисташ.

Грозненски химически комбината цехаш болх бе йолайолийтача хана радио промышленни редакце передачаш яхьийтар цу комбината эшаш йола оборудовани хьайта гоеча поставщикашка Пензе, Ленинграде, Ростове, Гомеле, кхыча городашка. Цар тІа дувцар цехаш болх бе йолалийтар оборудовани шийн ханнахьа хьанхачийтарах тийша долга. Цу передачаша пайдане гІулакх дир. Уж дІайийшар машинаш еча заводашка. оборудовани чехкагІа хьанхачийтара гІо дир. ХІанз радион телевиденен комитет шефство лелаеш я Грозненски ацетонови заводе доаьъара дрожжей цехаш хьалъеча.

Радион телевиденен гІолла дуккхагІа къамаьлаш де баьшаб юрта боалама специалисташ, механизаш, цар дуьц шоай балха опыташ. Очеркаш, беседаш, репортажаш яьй Кагерманова, Кодзоева, Эсмухамбетова, кхыболча юртбоахама производстве хьалха латтарий опытах лаьца.

Укх тІеххьарча хана дуккхагІа передачаш е яьнай дІадахача заман вочa гІулакхашца лоаттабеча къовсамах, Іилма атеизма пропаганда. Радиокомитете болх беш я Іилма атеизмах йола лекторий, шийца общественни хьисапера редакци а йолаш. Общественни хьисаперча редакцещен авторски коллективон доккха новкъостал ду радион телевидении болхлой коллективана. Дукха шераш да общественни редакцица «Общественни порядок лораеча», «УнаццІено», «Къонал» яха, сатирически, кхыдола журналаш арадоаха.

РадиоладугІаркоши телезрителашен дукха письмош ухийт комитете. ДІадаьча шера 18956 письмо дера, хІаьта укх шера биъ бетта — 7810.

Халкъий ленински доттагІалла чІогІдара, дикагІа йола балха опыт дІайоазийтара хьакъа дикка болх бу вІашта хувцаш передачаш еча редакцеша. Молдавеца, Украинаца, Азербайджанаца, Дагестанаца, Краснодарски Ставропольски крайшца хувцаш передачаш ю. Телевидене Грозненски студе Дагестана, Кабардино - Балкаре, Къилбаседа-ХІирий, Ставропольски край театрий передачаш йир, нальчикски махачкалински студей тийца программаш уттайир. Къилбаседа Кавказа автономни республикайи областийн радиокомитеташа цхьана «Зори Кавказа» яха радиожурнал арадоах. Цу тІа хул вай республикай экономика тоаллерах, социалистически яхьах, дикагІа йолча опытах, халкъий доттагІалах дуьца материалаш, КІиргІа шозза арадоах «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета.

Безаме кинофильмаш, дуккхача хана йиццургІоаца передачаш оттаьй телевидене Грозненски студе. Тележурналисташ гІерт шерра яьржа коммунизм хьалъяра тІехьа къахьегамхоша лоаттабу къовсам, халкъий ленински доттагІал дикагІа хьахьокха.

Цхьабакъда, радиовещанен телевиденен комитета балха тІаьх кхоачамбоацараш а да. ХІанз а дІадаьннадац дьаша дог ца даргІа а передачаш, шаблонах йода материалаш елга. Цкъаза хаинахьа хьахьоккхац республика вахаре хула кердадар. Бакъда уж кхоачамбоацараш дІадаха гІерташ къахьег студе коллектив.

Парте идеологически балха тІехьа бола радион телевиденен лоархІам хадданза лакхбар, передачаш дикагІа уттаяр, керда формаш лехар, технически дакъе гІулакх тоадар — уж да къахьегамхошта коммунистически кхетам луш беча балха парте гІончаш болча радион телевидении болхлой кортара декхараш.

С. ЛАГУТИН,
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советерча радиовещанен телевиденен комитета председатель.

МОСКВА. Радио хьаьнча сийлахь-воккхачу Іилмахочо А. С. Попова 1895 шера хьахьоккхаб дунен тІа эггара хьалхарча радиоаппарато беш бола болх.

Цул тІехьагІа хьаенача хана радион телевиденин сага вахара массайолча сферашка кхачай. Цул тІехьагІа 70 шерал кІезигагІа йолча хана тешаша радио бувзам хилар бахьан долаш советски межпланетни станце Бетта бІарга ца гуча оагІон сурт даьккхад.

ХІанз Іилман техникан цхьаккха а дакъа дац тайп-тайпара йола радиоэлектронни устройствеши прибораши юкъе ца йоаллаш.

Сурта тІа: А. С. Попова эггара хьалхара радиопередатчики (аьрдехьара яр) межпланетни автоматически станце моделя. Дуьне тІа эггара хьалха цу станцера 1959 шера 4 октябре даьккхад Бетта гуш боацача оагІон сурт.

В. Кунова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Парте Октябрьски райкомо райисполкомо укх шера хьалхарча квартале района предприятеша лаьча балхий итогаш а яь карар-каро тели Ше байрах еннай квартала план 121,9 процент кхоачаш а еш социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцача нов. М. Кодзоева кулгалдеча Грозненски рудан йоацача гІишлои-материалий управлене коллективана.

Майна накъа йоаш цо дош деннадар биъ бетте план 15-ча апреле кхоачашъе. ТІайца декхараш дизе кхоачашдир управлене къахьегамхоша. Биъ бетта план Октябрьски районе эггара хьалха кхоачашйир цар. Эггара дикагІа къахьегама хьежамаш даьхар нов. Никитина кулгалдеча коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча дробильщикий бригада.

М. КОСТЮК,
КПСС Октябрьски райкома оргтдела заведующи.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ХИМИ ДЕГІААХАРА ПЕРСПЕКТИВАШ

Нохч-ГІалгІай республике Іалаьмате дукха да нефтехимически бедале кхоачамаш — мехкадаьтте чакхдоаьен химически промышленность дегІайоалаяра эша мехкаьттен газ.

Советски Іаьдал эттача юкъагІа еза йоккхача индустре эггара лоархІамегІарчарех цхьа дакъа а хиина дІаеттай Нохч-ГІалгІайчен мехкадьтта чакхдоаха промышленность.

Мехкадаьтта чакхдоакха промышленность дегІаярца цхьана мехкдаьтта продуктай лаьрха тІа хьахилар республике эггара къонагІа дола промышленность керда декъа — химически промышленность. Дерригаш а нет шу хьалха лоаьнма хьаеш ицар-республике кальци, карбид, ацетон, иштта кхыбараш сацна йоле химически производства продукташ.

Партен правительствен химически промышленность дІахо дегІайоаларе дукха йоакхо еш хиларах а цу гІулакха дукха средсташ хьежаярах а химически промышленноста болх беш йолча предприятеша дикка дуккагІа арахец продукци, шеръяй цун ассортимент.

Болх бе йолаеннай химически индустре Іалаьмате йоккха керда предприяти — Грозненски химически комбинат, мехка йоккхача химе эггара хьалхарчарех цаІ.

Семилетке пхе шера вай республика химически промышленность дегІайоалаярга 47,6 миллион сом гаргга ахча дахийтад.

Цу ахчах модернизаци яьй, тоаяьй, шеръяй Грозненски химически комбинатера, Грозненски ацетонови заводера, Нохч-ГІалгІайчен автогенно-карбидни химически заводера технологически цехаш. Цунах торо хиннай арахецаш йола валови а товарни а продукци дикка алсамъяккха. Масала, 1964-ча шера итташ эзараш тоннаш фенол арахецаргда Грозненски химически комбинато, вешта аьлча, 1959-ча шерца нийсдича 196,3 процент. Цу юкъагІа 2,7-зза алсамдаьннад комбинато арахеца синтетически этилови спирт, иштта кхыдараш а.

Эзараш тоннаш растворителаш — ацетон, бутанол, этанол — арахецаргья укх шера Грозненски ацетонови заводо. Дикка алсамъяргья Нохч-ГІалгІайчен химически заводе арахецаш йола бытовой химе продукци а.

Мехка чухь эшача гІулакхашта а экспорта а фенол, синтетически этилови спирт, синтетически ацетон, иштта кхыйола продукци лоаттаерашта юкъе эггара кертерчарех цаІ я хІанз укх сахьате Нохч-ГІалгІай республика. Цу тІа а белгалдаккха деза, Грозненски химически комбинате хьеча продукцега, масала, фенолага, синтетически этилови спиртага дІалоддар цу тайпарча химча предприятеикарчул цкъан алсамен кІезигагІа хилар, хІаьта фенолц синтетически ацетони хьаю мехкара эггара йоккхагІа йола предприяти из комбинат я.

1962-ча шера инженерно-техническа болхлошен производства новаторашен Гипрокаучука института Іилмахоша цхьана вай мехка эггара хьалха вІаштІехьдаьккхар Грозненски химически комбинате даьй-мехка технологех промышленни хьисапе дукха полиэтилен арахецилга. Дукха дика гІулакхаш цунах доаккхаш хиларах пластикай «аьла» аьнна цІи дІаяха а халкъа бохаме Іалаьмате чІогІа накъа йоалаш а продукци я полиэтилен. Укх шера массехк эзар тоннаш дІаяххоаргья арахецаш йола из маьхера продукци, хІаьта семилетка чакх йоаллаш 3—4-зза алсам а яргья из.

1963-ча шера грозненски химикаш хьае Іомабелар керда продукт — синтетически дубитель. Укх шера массехк эзар тонн арахецаргья из.

Мехкадаьтта - химически промышленноста предприятешка хьаеш йолча продукташа торо хилийтай технически гІулакхашка ухаш хиина дукха кхачан продукташ мукъаялийта. Масала, дукха ка яц чоалхаерча металлически оатхалашта литье еча хана эшача литейни крепителаа дукха генарий даьтта доаде дийза. Цу гІулакха генарий даьттал воггІа йоацача мехкадьтта продуктех дІакъостача хІамаех кийчъю хІанз литейни крепитель. Металлургически промышленноста дукха литейни крепитель лоаттаю хІанз Грозне.

Санси хІамаш цІенъю средсташи кийчъяра хьалхагІа дукха кхачан тьоаналаш йозе эзар, хІанз царна меттел шерра юкъейоаллаьй парафин яха продукт. БІаьш эзараш тоннаш из продукт хьаергьяй укх шера республике. Мехка чухь а доазол арахьа а из продукт доаттаю керттеръяр вай республика я.

Цу тайпара, хІанззехьа а дика тоаенна мехкадьтта - химически промышленность я Нохч-ГІалгІай республике.

Вай мехка химически индустри сихха дегІайоалаяра хьакъехьа Іалаьмате йоккха программа белгальй КПСС ЦК декабрьски Пленумо. Цо йоккхий тороиаш кьесда химена карагІдаьннарех технически прогрессана шерра пайда эца, юрте боахама продукташ дІахо а алсамъяха, халкъа эша хІамаш дукагІа хьае.

Йоккха хими дегІайоалаяра дакъе хьалиашка оттадаь из декхар кхоачашдара боккхача лоархІаме а Нохч-ГІалгІай республика. Цунна тІалоцаш да вай Даьхенна химизаци яра гІулакха шийгара ондда дакъа лоацилга.

Республика мехкадьтта чакх-доаха промышленность дегІайоалаяра перспективни плано Іалашду химически продукци дуккхача боараме алсамъяккхара йІаьхий бедалий база хьаелга.

МалагІаш хургда укх гарггарча 5 — 6 шера Нохч - ГІалгІайчен мехкадьтта химически промышленность дегІаоалаяра керттера лостемаш?

Вай республике доаккхача а Грозненa хьагаргa оттача ставропольски дагестански мехкдьтта доаллача моттигашкара доаккхача а мехкадьтта чотах Грозне шера чакхдоаккха мехкадьтта массех миллион тоннага дІакховчаргда 1970-ча шера. Болх беш болча технологически установкашта дІахо модернизаци ярен эргаьхьа тоаярен чотах а, Грозненски нефтемаслозаводе укх шера 2-миллионни атмосферно - вакуумни установка болх бе йолаьйтарен, кІаьта иштта АВТ керда установкаш хьалъярен чотах а де лерхІ чакхдоаккхаш дола мехкадьтта иштта алсамдоаккхилга.

ХІанз хьалъеш а 1966-ча шера йизза хьалъь яла езаш а йолча Грозненски нефтемаслозаводе хьалъеча парафина цехал совнагІа, 1970-ча шера кхы а хьалъе лерхІ боккха низ болаш йола чІогІа парафинаши даьтташи деш хургІолча установкий шиъ комплекс.

Синтетически хьаьна кислоташ, синтетически спирташ даро геттара дика бедал йола кІаьда парафинаш хьае йиш хулийтар дизельни доагора депарафинизаци яра процесс я. Карбамидни депарафинизаце а кхыча процессай новкъосталца ду из. Бедалца лоархІаш шера массехк миллион тоннага дІакхоачабе лерхІ 1970-ча шера дизельни доагоре депарафинизаци яра боарам.

Химически комбината болх беш йола мощносташ шеръярен царна модернизаци ярен чотах алсамъяккха лерхІ фенол, синтетически ацетон, синтетически этилови спирт арахецилга.

Шера итташ эзараш тоннаш йолиэтилен арахеца низ кхоачаш йола шоллагІа аргІен полипропилен ю низ бола объектаци хьалъергья.

Полиолефинехо кхьча пластмассехи промышленностана а накха эша а хІамаш—турбаш, пленкаш, листаш, машиний оатхалаш, санитарни техника оборудовани, иштта кхыраш хьаергйола йоккха завод йолла лерхІ. Шера 33 эзар сома маьха продукци арахецаш хургья из.

Йоккхача химе уж объекташ хьалъаро йиш хулийтаргья пластмассех яь хІамаш халкъа бохаме а бахача метте а шерра юкъейоалае а, хІаьта дуккхача Іаьржачен бос болаш металлий хкомбе а.

Перспективни плане лоархІамерчарех цхьа декхар да техничeски гІулакхашта йоаеча кхачан бедала меттел дІаухаргІола синтетически хІамаш дукхагІа хьаелга. Парафинови производства йІаьхий бедала база хиларца 1967-ча шера хьалъе лаьрхІад синтетически хьаьна кислоташ, синтетически хьаьна спирташ, иштта кхыдараш дергдола завод.

Химически промышленность дегІайоалаяра перспективни планах боккха терхан тІабохийташ да гІолбенашол мехкадьтта чакхдоахачен заводий продуктай лаьрда тІа синтетически каучук хьаелга а. Цу гІулакха хьалъе лаьрхІай синтетически каучук арахецаш хургйола Гудермески «СК» яха завод. Цу завода продуктех хьаергья дукха а тайп-тайпара хІамаш: автомобилий чархаш, тайп-тайпара формови изделеш, хьамча ког гІарсаш, иштта кхыраш.

B_1 B_2 яха витаминаш йола доакъара концентраташ хьаечен цеха чотах а, хІаьта иштта B_{12} яха кристаллически медицински витаминаш ю объекташ кхачан продукташта меттел кхачан йола продукташ ухийтилга дІахо а сордаккхара юртбоахама отходий гидролиза объекташи хьалъяра чотах а кхы а шерье лерхІ биохими.

Цу белгалъяьхаран совнагІа кхы дукха а и хьалъе лерхІаш объекташ. 1966—1970 шерашка уж объекташи заводаши хьалъярга даьйта лаьрхІа ахча 520—525 миллион сом гаргга да (1964 — 1965 шерашка доаьйтаргдар доацаш).

Уж лаьрхІа гІулакхаш чакхдахарца йиш хургья Нохч-ГІалгІай республиках мехкадаьтта - химически химически промышленноста даькъе мехка эггара йоккхагІа йола центр е.

В. РУДАЕВ,
«Грознефтехимзавод» яхча объединени производственни отдела начальник.

ДУКХАГІА ЙОАХАРГЬЯ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Города гаьна доаццаш дада Грозненски производственни колхозно-совхозни управлене боахамаш декхарийла да цІеначa шурийца а хьайбаш кхыча продукташца а город Грознера меккдаьттахой Іелашбе. Шовщта тІалатта из бехктокхамера декхар дика кхетаду совхозий болхлошен колхозхошен.

Доккхий декхараш да хьайбай продукташ яларaи паччахьалкхенга йохкараи Грозненски управлене хьайбаш лелаераше укх шера шовщта тІайифараш: соахкарчул 5320 тони шура, 368 тони дулх дукхагІа декхха а 430 эзар фуъ дукхагІа дохка а. Цо йиш хулийтаргья хьайбай продукташ дикка алсамъяхен соахкарчул 33 процент дукхагІа шура, 19 процент дукхагІа дулх, 65 процент дукхагІа фуаш паччахьалкхенга доххен.

ТІанйца декхараш кхоачашдара тха управлене колхозашен совхозашен лаьрхІад 1964 шера детта доахан цкъан ахаэзен лебаде а шу чакхдоалача ханна соахкарчул 3879 етт дукхагІа хиийта а. Цунца цхьана цар лаьрхІад хІара кхоабача Іаттагара йоакхха шура соахкарчул 22 процент дукхагІа хилийта а. Белгалдаккха дезаш да, республико паччахьалкхенна дІалуча ерригача шурех 36 процент Грозненски производственни управлене боахамашта кхоачашхилар.

ТІанйца социалистически декхараш нийса а кхоачашдулургдолаш а да. Масала, детта доахан сихха лебадар дукха управлене колхозашен совхозашен соахка кхыча областашкара нийца тІадоаладир бугІе даха ха кхаьча дола диъ эзар совгІа шинар.

СапаргІата довккхаш да укх шера хьалхарча квартале яьча итогаша хьегойташ дола хьайбай продукташ ихарем паччахьалкхенга йохкарен хьокхамаш. Масала, соахка цу ханалца яьккхачунца нийсича шура 187 тони дукхагІа яьккхай Грозненски производственни управлене колхозашен совхозашен. Шура дукхагІа яккха вІаштІехьаьннад дукхагІа долча боахамий кулгалхоша доаханга Іа дикагІа даккхийтар а 1963 шера ахкани гуйранн хьалаш дика аьттув боацаш хиина доллашехьа а, доаханна дика довкъараш Іалашдар а бахьан долаш.

Нагахьа санна 1963 шера хьалхарча квартале хІара кхоабача Іатта лоархІаш яьккха шура 318 килограмм хиннаяле, укх шера хІара Іатта лоархІаш 31 килограмм тІаккхийттай из.

1964 шера хьалхарча квартале социалистически декхараш миштта кхоачашдаьд хьожаш итогаш яьчул тІехьагІа, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюрос белгалдаьккхар хьайбай продукташ ихаран кийчъяран Грозненски производственни управлене колхозашен совхозашен дика болх баь хилар.

Цхьабакъда, Грозненски управлене боахамашка массанехьа а иштта дика вІаштІехьа баьккхабац шура яккхарен паччахьалкхенга йохкарен болх.

Цу бехктокхамерча декхарех лоархІабаьбац Ермоловски, Горячеисточневски, № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозий кулгалхой. Цу боахамашка хІара кхоабача Іаттагара йоаккхаш йола шура тІа ца кхетарал совгІа, соахкарчул а эшаелар.

Масала, № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозе соахкарчул 71 килограмм кІезигагІа яьккхай шура хІара кхоабача Іаттагара; Горячеисточненски совхозе—58 килограмм кІезигагІа, соахка цу ханнилца яьккхачул 556 тони кІезигагІа яьккхай шура цу совхозе. Кхоачашъяьнц паччахьалкхенга шура йохкара план, планах яла йоагІачул 674 килограмм кІезигагІа дІаеннай шура.

Белгалдаккха дезаш да, из боахам племенной шурий совхоз лоархІаш боллашехьа а шерра-шера цу совхозе шура кІезигагІа йоахаш хилар.

Шура кІезигьяра керттера бахьан да, совхоза кулгалхоша (директор нов. В. И. Максименко, керттера зоотехник нов. И. Е. Козуб) доахана кхоачам хиллал доакъараш Іалаш ца дар.

ДІаяхача хана хІара шера 2500 а кхы совгІа а тони дикача аьла а шерра-шера ювчи цкъа дІайийча дукккхача шерашка тІеювлачен баьций а кийчйора совхозо. ХІанз из гІулакх биззв теркам тІабохийташ дац совхозе. Шура яккхара иштта Іаткъаш да племенной болх совхозе во вІаштІехьбаьккха хилар, совхоза специализаци яра гІулакх во чакхдоаккхаш хилар, хІаьта хьайбашта тоъал помещенеш а хьайбай боахамерча халача балха процессашта яь механизаци а ца хилар. Цар продукци яккхарга дІабода мах лакхбу. Масала, 1963 шера цхьа центнер шурий яккхарга дІабаха мах 20 соми 50 кепиги бар, планах лаьрхІар 12 соми 60 кепиги болча метте.

Совхозе кІезига юкъеккхухь детта доахан кхабара прогрессивни методаш. Тоъаш йоацача протенна меттел йодаш йолча карбамидаца кхабац доахан, микроэлементаши доакъарий дрожжаши юкъеккхуьаш яц. Искусственни шура алсамъяккхара деш хІама дац совхозе. ХІанз деннен бийсаннен 1 тони гаргга мара кийчъяц из цига. Искусственни шура дукхагІа кийчъярон цунца Іаьсий кхабарон шурий товарность дикка лакхъергьяр.

ХІанз 16 тони совгІа кийчъю искусственни шура Грозненски управлене боахамашка. Цу гІулакхо хІара денцан бийсаннен цига йоаккхача шурий товарность 5 процент лакхъе йиш хилийтар управлене боахамашка.

Совхкарчул дикагІа кхоачашъеш я паччахьалкхенга фуаш доккара план Ермоловски специализированни совхозе. Укхаза моша доакъараш гидропонни хьисапе кхедар, яхкача котамашта телача доакъарашта юкъе даим В-12 яхача витамина биомасса ахийтар, микроэлементаш юкъе а ухийташ котамашта довкъараш боарамагІа телар бахьан долаш соахкарчул 193 эзар фуъ дукхагІа гулдаьд укх шера. ХІанзле а хІара яхкача котама тІехьара 44 фуъ гулдаьд а шера планах 33 процент.

Цу гІулакхо Ермоловски боллазарий совхозата йиш хилийтар хьалхарча квартале фуаш дІадалара паччахьалкхенца хоннахьа расчет е а планал совгІа 600 эзар гаргга фуъ дІа а луш, план 163 процент кхоачашъе а.

А. РЫЖКО,
Грозненски производственни колхозно-совхозни управлене инспектор-организатор.

МОСКВА. Столица промышленни предприятешка тІа-тІа дукхагІа юкъелоаладу искусственни алмазаш. Московски малолитражни автомобильни завода инструментально-штамповни цехе метала тедача инструмента обводка еча пайда яйбу алмазни гІозарех. Из бахьан долаш инструмент дикка дикагІа хул, хІаьта цун чІоагІал цкъан ахаэзен лакх а лу.

Алмазни брусокаш кхыча балхашка а юкъейоаларая изделеш дикагІа, чІоагІагІа хул.

Сурта тІа: чІоагІача сплавех яь резцаш хьокхаш доле алмазни гІозараш.

В. Хухлаева сурт.
ТАСС фотохроника.

КХОАЧАШДЕРГДА ДЕКХАРАШ

ГІорваьннача Кубанерча механизатора В. Первицке хьийхача балха методах силос йолларгйола хьажкІаш хьалкхее лаьрхІа 230 гектар лаьтта хьанйцар аз. ХІаьта хІара гектара тІара 200 центнер моша доакъар даккха декхар тІайийцар. Белгалдаккха дезаш да сона денна лаьтта хий ца декхаш хилар.

Укх шера бІаьсти тІехьаяларах тІехьадаьлар юрта боахама культураш дІаювлга а. Цудухьа ха кхоеш, хІара сахьатах, минутах лерттІа пайда эцара болх кхетам. ца вІаштІехьбаьккхар аз, цу гІулакхо торо хилийтар бІаьстан балхаш ханнахьа чакхдаха. БІаьстан юххье дІадоаржадир кхай тІа дилла ширдаьнна кхо. ТІоадал дІакъовлара а кІаьллеш лаьтта товдара а массехказа макха боаккхаш культиваци йир.

ХьажкІаш дІае тхоаш доладалехьа денна хьожар со лаьттаца мел йІовхал я. ХІана аьлча ховш да шийлача лаьтта дІадийна фу талхилга а хІаьта из тІа ца доалилга а. Цудухьа из йІовхал 10 градусага дІаххачча хьажкІаш дІае волаволанзар со. Болх лерттІа вІаштІехьбаккхар бахьан долаш хьалхарча дийнахье а дукха тІехкхоачашйир аз сменни норма, хІанз дийнахьа шин норма кхоачашъеш къахьет.

ЛоархІаме да хьажкІаш квадратно-гнездови хьисапе дІаер, цу гІулакхо торо хулийт дерригa балхаш техникаца де. ХІаьта из иштта дІаюв хьажкІаш. Шакка а гелхайнц балха технологи, агротехнически дикагІча хана дІайийна а йовхаргья хьажкІаш. Ас сий декхар тешшаме кхоачашдой денна хьеж са балхага тха бригадир Джамалаев Тата, хІаьта из раьза а хул.

ХьажкІаш дІайийна цхьан-шин дийнахьа вергва со. ТІаьнкача хьажкІашта гІулакх де кийчлургва со цуа тІехьагІа. Дика чакхдоаккхаргда аз хьажкІаш тІайоалача хана макха боаккхилга, оасараш дІадахара культиваци яр, кхыдола балхаш а.

И. АЙДАМИРОВ.
Шаьлд управлене «Джалка» совхоза хьажкІаш долаер.

Хьалха латтараштa цІе байракхаш

Промышленностен транспортан предприятешка, гІишлойн организацешка, республика юрта боахаме 1964-ча шера хьалхарча квартале яьржача социалистически яхья итогаш йир Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето, Къилбаседа-Кавказа халкъа боахама Совето, облсовпрофа президиумо. ДІадахача шера 4-ча квартале санна яхья хьалхара моттиг яьккхар нов. Плиева кулгалдеча «Малгобекнефта» нефтепромыслови управлене коллективо. Соахка тІехьарча квартале арахийцачул 15,9 процент дукхагІа продукци арахийнай цо укх шера хьалхарча квартале. ХІаьта меккдаьттаген тазаген дІадодар 3,9 процент чухнахьа даккха, къахьегама оасарла 2 процент гаргга лакхъе вІаштІехьаьннад цуи. Къахьегама доккхий толамаш дахарах 22,5 эзар сом ахчан хьалхара совгІати совнархозен облсовпрофен карара-кара тела ЦІе байракхи хьежаьяй МагІалбчъа меккдаьттахошта.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета чуйоагІача предприятешта юкъе къахьегама боакха толам баьккхар нов. Эрбиев директор волча бытови гІулакхаш дача управлене индивидуальни баракъаш тегача фабрика коллективо. Къахьегама оасарле 12 процент лакх а еш халови а товарни а продукци 110 процент арахийнача цу коллективана Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета карара-кара тела ЦІе байракхи 3400 сом ахчан хьалхара совгІати деннад.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советан облсовпрофен карара-кара тела ЦІе байракхи ахчан совгІаташи хьожадаь ялат хьачуйдеча Слепцовски пунктан Гудермеса машинашкъа станцен коллективашта.

Ахчан шоллагІа совгІаташ деннад Грозненски нефтемаслозавода, Грозненски макаронни фабрика, Грозненски слюдяной фабрика коллективашта. ХІаьта Грозненски ацетонови завода, «Октябрьнефта» нефтепромыслови управлене, «Чечингводстрой» треста гІишлой-монтажни управлене, бытови гІулакхаш дача управлене гІишлой-монтажни участка коллективашта а хьожадаьд ахчан кхоалагІа совгІаташ.

Цул совгІа, облсовпрофа ший решенеца республика сийлен Доска тІа яьккхай промышленноста, транспорта, гІишлой, юрта боахама 35 коллектив.

С. ЧУХАРЕНКО.

Темпаш лакхъеш

Семилетка яххлагІча шера дІа тІехье къахьегама темпаш лакхъеш болх беш я «Октябрьнефта» НПУ «Гойт-Корт» яхача промысла коллектив. 27-ча апреле кхоачашъяьй цо меккдаьтта деккхара бинъ бетта план. Цу бинъ бетта планал совгІа даьккха меккдаьтта эзараш тоннаш я. Меккдаьтта дукхагІа даккха торо хилийтар промысла скважинашта геолого-технически мероприятеш яра. ХІанзлехьа 16 скважине яьй уж мероприятеш.

Май хьалхарча деношка кхы а дикагІа къахьегаш я промысла коллектив, хІара денна норма 103—104 процент кхоачашъю цо. Къахьегама дика толамаш дахарца белгалбаьнна ба ни. Проняин, Магомадов, Бондаренко, Куприянов, иштта кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Ткъамашца гІетта лела гІончаш шоай ба аьле цІи йоаккх юртбоахама авиаце летчикех Кубанерча ахархоша.

Укх шера хьалхарча квартала ерва сигалара минеральни удобренеш чуккайсай 360 эзар гектар совгІа долча лаьтта.

Сурта тІа: Усть-Лабински производственни управлене «Кубань» яхача колхозе минеральни удобренеш самолета тІа йохкаш латт.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

Слесарь Н. Нефедов

Хьинаре къахьегаш ба Грозненски меккдаьтта чакхдоаккхачи завода технологаш. Царех дикагІбарех ва слесарь коммунист Нефедов Николай. Массехк балха говзал я цун. Ше слесаралла болх беш вале а эшшача хана газосварщикалла а болх бу цо. 1948-ча шера дена цига болх беш ва из, цу хана цига болх беш вар цун да, цо даьча хьехарах балха вахар из цига, дукха ца гоаш цу заводе балха бахар цун зежарий НефедовгІар Владислави Вадимн. Меккдаьттахой хилар берригача деваьлах. Заводе эггара хьалха коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи яккхара къовсам дІаболабаьчарех цаІ ва Николай. 1961-ча шера из сийлен цІи вар цунна. ХІана слесарий бригадана кулгалдеш ва из. ХІара бетта план 125 процент кхоачашъю цо кулгалдеча бригадо. Бинъ бетта план ханал хьалха кхоачашйир цо. Ше кулгалдеча бригада болх дика вІаштІехьбаьккхаб, хІинз коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш я бригада. Заводе вІашагІъехкай балха дикагІа йола опыт дІа-юха ду кружокаш. Цига ший опыт дІалуш ва нов. Нефедов. Къахьегама дика толамаш доахаш болхлошта ший опыт дІалуш цо болх барах массехказа совгІаташ деннад цунна.

Завода рационализаторашта юкъе дикагІчарех лоархІаш ва из. ДІадахача шера цо балха юкъейнхьача 9 рационализаторски предложене баь пайда бІаьш сомаш да. Укх шера а кхоъ рационализаторски предложени балха юкъейнхьай цо, цар торо хилийтай установкана сихагІа ремонт ергйолаш гІулакх вІаштІехьдаккха.

ХІанз 10-ча класса дешаш ва Николай. ДІахо нефтяной институте деша лаьрхІад цо.

М. ЧАХКИЕВ.

Ханал хьалха кхоачашъергья

Семилетка яххлагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш хьайоагІача Нохч-ГІалгІай химически завода коллективо къахьегама вахте а этта 112 процент кхоачашйир апрель бетта валови продукци арахецара план, 7,4 процент лаккйир къахьегама оасарле.

Уж толамаш дахара яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар химически цеха нов. Васильевас кулгалдеча участка коллективо. Апрель бетта план 6 ди хьалха кхоачашйир цо. Май бетта план 10 ди хьалха кхоачашъяра хІанз кхы а лакхара толамаш доахаш ба цу участкера къахьегамхой.

М. БОТОВ.

Хьашташ кхоачашдеш

Нохч-ГІалгІай АССР коммунальни боахама министерстве чуйоагІача «Гортеплосета» коллективо дика къахьег укх шера. Мая сийна тІанйца хиина декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд коллективо, хІаьта бинъ бетта план а 120 процент кхоачашъяьй цо. ЙІовхала энергех пайда эцара план 125 процент кхоачаш а еш цунга дІабода мах планах лаьрхІачул 2,6 процент лохбаьб. Цу гІулакхо торо хилийтай паччахьалкхенна 75 эзар сом ахча кходе. Иштта дика кхоачашдаьд коллективо бахача наьха хьашташ. «Гортеплосета» коллектив коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабеш я, дукха ца гоаш из сийлен цІи ше йоаккхаргхиларак дог тийша я коллектив.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба коммунистически къахьегама ударникаш слесарь-газосварщик нов. Гончаров, кочегар нов. Шкирко, слесарь-обходчик нов. Горбунов, иштта кхыбараш. Укх шера план ханал дукхха хьалха кхоачашъяра берригa ший низ тІабахийта къахьегаш а коллектив.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ,
«Гортеплосета» коммунальникий профсоюза групкома председатель.

ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА СОВГІАТАШ ДАЛАР

1944 шера 18 августа арадаьнна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ ларав а лаьца СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерах 1964 шера 20 мартерча Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Материнская слава» яха орденаша «Медаль материнства» яха медалаши еннай дукха бераш долча ноаношта.

ГОРОД ГРОЗНЕ ГІОЛЛА

Ийс бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта «Материнская слава» яха І-ча степена орден:

АВТОРХАНОВА Руман Тепсеевнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.

БархІ бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта «Материнская слава» яха ІІ степена орден:

АРСАХАНОВА ПаьтІамата — цІен-нанна, Октябрьски район.
АСЛАХАНОВА Аннсате — цІен-нанна, Октябрьски район.
БЕЙМУРЗАЕВА Айханта — цІен-нанна, Октябрьски район.
ИДИГОВА Тамарена — цІен-нанна, Октябрьски район.
МАРЗИЕВА Тамарена — цІен-нанна, Октябрьски район.
ПОЖИЛАЕВА Ульяна Моисеевнайна — № 27 йолча берий беша няньна.
САИПУЛАЕВА Абона — цІен-нанна, Октябрьски район.
СЕГАЕВА Сепията — № 9 йолча столове буфетчицина.
ШАИПОВА Дукуший Хьавайна — цІен-нанна, Заводской район.

ВорхІ бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта «Материнская слава» яха ІІІ степена орден:

АСМЕРЗАЕВА Социтайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
АУШЕВА Зайнайна — хьун боахама болхло.
АХМАТОВА Зулайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
АХТАЕВА Тамарена — цІен-нанна, Октябрьски район.
БАЛАЕВА Докмана — цІен-нанна, Октябрьски район.
ДЖАБРАИЛОВА Іайнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ДЗАУРОВА Нудсемайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ИБРАГИМОВА Хамсате — цІен-нанна, Октябрьски район.
КАРАТАЕВА Совдата — цІен-нанна, Октябрьски район.
МАМАЕВА Банона — цІен-нанна, Октябрьски район.
МУСАТОВА Залубайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
НИКИТИНА Мария Федоровна — № 1 йолча швейни фабрика мотористкана.
САЛГЕРИЕВА Асма Солтмуратовнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ХАРИХАНОВА Сапията — охрана отдела болхлочоа, Заводской район.
ХАТУЕВА Тумишайна — электромеханкода болхлочоа.
ШАПИАЕВА Асет Мухтаровнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЮСУПОВА Калипат Юсуповнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.

Ялх бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта «Медаль материнства» яха І степена медаль:

АВТОРХАНОВА Умсата — цІен-нанна, Октябрьски район.
АЗИМОВА Ажданайна — «Чечингсельстрой» треста болхлочоа.
АЛЬТЕМИРОВА Совдата — цІен-нанна, Октябрьски район.
АРСАНОВА Рукьията — цІен-нанна, Октябрьски район.
ДАМЗАЕВА Яхайна — СМУ-8 болхлочоа.
ДЕЛИЛОВА Майнуката — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЗАКРИЕВА Залпайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ИСАЕВА Маймулата — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЛАЕВА Букийна — цІен-нанна, Октябрьски район.
МАГОМАДОВА ПаьтІамата — цІен-нанна, Октябрьски район.
МУСЛИЕВА Зацията — «Заготзерно» болхлочоа.
НАНАЕВА Сапитайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
САЛСАЕВА Еситайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
СУЛИМАНОВА Шумисата — цІен-нанна, Октябрьски район.
ТЕМИРБУЛАТОВА Мархийна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ТЕСАЕВА Тейбатана — цІен-нанна, Октябрьски район.
ТОРХОЕВА Любовьна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ХАПДАЕВА Тамарена — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЯХЪЯЕВА Ватнайна — «Октябрьнефта» ОРС-а промтоварни базa болхлочоа.

Пхи бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта «Медаль материнства» яха ІІ степена орден:

АБДУЛКУДУСОВА Зулайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
АБДУРЗАКАЕВА Жанетана — цІен-нанна, Октябрьски район.
АБУБАКАРОВА Зурайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
АЛАУДИНОВА Нуру Дадаевнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
АНАЕВА Патена — цІен-нанна, Октябрьски район.
АХМАДОВА Таус Абдурахмановнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
БАКАРОВА Мажеия — цІен-нанна, Октябрьски район.
БАТЫРОВА Замана — цІен-нанна, Октябрьски район.
БУРЗИГОВА Сажина — СМП-131 болхлочоа.
ГАВДОХАНОВА Зайтунайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ГРАНКИНА Антонина Гавриловнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ДАКАЕВА Вадутайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ИДРИСОВА Зулайна — № 8 йолча домоуправлене болхлочоа.
МАЙРУКАЕВА Бетушийна — цІен-нанна, Октябрьски район.
МАНЦАЕВА Іайнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
САДЫКОВА Зулайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
СУЛЕЙМАНОВА Пашамайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ТАЗУРКАЕВА Бахайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ТЕПСАЕВА Ханипата — цІен-нанна, Октябрьски район.
УСМАНОВА Асията — цІен-нанна, Октябрьски район.
ХАЗБУЛАТОВА Дашайна — СМУ-1 болхлочоа.
ХАМИДОВА Тамара Якубовнайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ШАРИПОВА Яхайна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЮНУСОВА Яхийна — цІен-нанна, Октябрьски район.
ЯШУРКАЕВА Асмайна — цІен-нанна, Октябрьски район.

КЕРДАЧА ТЕХНОЛОГЕХ

Доккхий декхараш да кхаш леладераштa хьалхашка латтараш. ХІанз эггара лоархІамера гІа да дІадодар кІезиг а деш лакха хьуакъам хьалкхебар. Из кхоачашде йиш хургья нагахьа санна Кубанерча Іилматохкама институто кийчъяь тракторех дикагІа пайда эца йиш хулийташ йола боккъал дика технологи йоаваш хилча. Цу технологе хьеххача тайпара тракторашка а кхыча тІехьатувеача инвентарага а болх байташ хилча вІаштІехьдоал юрта боахама культураш, къаьстта шекара свеклан хьажкІаши кулгашца балхаш а ца деш хьалкхее. ХІаьта хоаш ма дий алхха техникаца мара болх ца беш хьалкхею шекара свеклан хьажкІаши дукха дерегІа хулга.

Соахкарчул дукхагІа шекара свеклан хьажкІаши хьалкхеергья укх шера Урус-Мартана производственни управлене. Из гІулакх лерттІа кхоачашдара гІорбаьннача механизаторий ни. Светличнен Первицкен кийчъяьча кердача технологех шекара свеклан хьажкІаши хьалкхеяра вІашагІъехка механизированни звеноша а управлене чудоагІача боахамашка.

Дукха лаьтта, эшаш йола техника, тІехьатосса инвентарь еннай царна. Лаьттага а Іалама хьалашка а хьежжа оттадаь технологически карта деннад хІара звенона. ХІаьта цу звеной кхашка минеральни удобренеш тайсар, гурахьа ахкар, макха баьккха тоадир, цул тІехьагІа ширдаьнна кхо дилар.

Оасараш дІадахара дикка гІо дергда шекара свекла кхераштa укх шера царна еняча «Трихлорацетат - натрия», «2,4Д» яхача а кхыйолча а гербицидаша. Царех дукхагІа ераш шекара свекла дІаелехьа дІатайсай.

Ни. Светличнен Первицкен балха методах укх шера болх бергболча механизированни звеноштa юкъаббаьб йоккха опыт йолаш а дикагІа лоархІаш а бола механизатораш. Масала, «Лермонтовский» совхозерча Гадаев Оршткос кулгалдеча механизированни звено виъ механизатор, массехк трактор, кхоачамхиллал тІехьатосса инвентарь е.

Шоаш тІанйца доккхий а бехктокхаме а декхараш кхоачашдара дика кийчъеннай звеной коллективаш. Агротехнически дикагІча хана лакхерча боараме шекара свекла цар дІайийна якхарах гуш да из. Шекара свеклаца цхьана гербицидаш минеральни удобренеши тайсай цар кхашка. ХІаьта из маькара культура дІайийнача тІехьагІа шаьр а деш, лаьтта ІотоІадара катокаш яькар цу кхашна, цу гІулакхо торо хулийт тІоалал дикагІа соцае.

Гаттара дика дІайийнай шекара свекла Гадаев Оршткос, Кусаев Вахида, Долаев Шамсудина кулгалдеча звеноша. Иштта дика кхоачашду шоаш тІанйца социалистически декхараш В. Первицке балха методах хьажкІаш хьалкхеергйолча звеноша. ХьажкІаш дІае йолаенный Хачаров Ахьмада, Плиева Шарпуддина, Захаев Лаьчас кулгалду а кхыйола а звеноши. Дика а сиха а дІаяш цар хьажкІаш, хІинз болх бара эшаш йола техника а тІехьатосса инвентарь а еннай цу звеношта, бакъда тоъац укхаза хьажкІаш чуэцаш йола комбайнаш, тракторашта тІехьатуса тележкаш кхыйраш.

Звеной кулгалхоштен членаштен дика хов кулгашца ду балхаш юкъе а доацаш шоаш хьалкхебаьча хьувкъамах фу доагІаргда. Масала, О. Гадаева звенона оттадаьча технологически карта тІа гуш да звенона 120 гектар лаьтта тІачІоагІдаь хилар, 100 гектара тІа хьажкІаши 20 гектара тІа шекара свеклан хьалкхеергхилар. Нагахьа санна ялачча лаьрхІана тайпара 20 гектарах цІаране тІара 185 центнер шекара свекла чуеча 3780 сом ахча лургда звенохо. Нагахьа санна хІара гектара тІа 250 центнер шекара свекла хьалкхее аьнна тІанйца социалистически декхараш кхоачашдой 9839 сом ахча эцаргда цо. ХІаьта цун хІара члена 2409 сом кхоачаргда. Цу гІулакхо безам кулийт берригa низ тІабахийта лакха хьувкъам хьалкхебар дукха къахьега.

А. МАТЮШИНА.
Урус-Мартана производственни управлене керттера агроном.

ВАЙНА ЮКЪЕ МОТТИГ ЯЦ ЦАРНА!

Укх шера 28-ча апреле арадаьннача «Сердало» газета тІа кепа техаяр «Аьхарна вайна юкъе моттиг яц» яха статья. Цу тІа доацар эхь дейнача, сий доацача наха — вежараша КостоевгІар Хьаж-Бикара, Махьмад-Башира, Хьаж-Мурада, цар шучас Даурбеков Бийсолта Наьсарен-Вокзалерча районуниверсмага парфюмерни отделе болх беш болча гІалгІай йоІа Камурзоева Лидайна хІера баркъа даккхавох лаьца.

Из оаххарий хьисапера, кІезига, бІеха гІулакх даьрашта эгІазло кхайкхеш кхьатташ ухийт хьехархоша, студентоша, кхычар. Тахан оаха кепа тох цу тайпара ши письмо.

Оаха эгІазло кхайкаю

Дукха ха йоацаш «Сердало» газета тІа оаха йийшар «Аьхарна вайна юкъе моттиг яц» яха статья. ЧІоагІа сий доацаш хІама да вежараша КостоевгІаря цар гаргарча саго Даурбековеи даьр. Вайнаха юкъе цІаккха ца хинна хІама да из.

Шоаш йиІий Камурзоева Лидай сий доадаьд мотташ хургба уж таханарча ваьрца яийса гІа а ца боахаш гоал булла кагий нах, цхьабакъда, цхьаккха сий дайнадац Лидай, лакха лелабе йиш йолаш я из корта. Массане а тамаш еш гІулакх да гергашца кийчбенна кагий нах йоІа кІийлен хоьшар. Доккха эхь да цу кагийча наха селлара кІезига гІулакх леладар.

Оаха, мехкараша, эгІазло кхайкаю селла бІеха гІулакх лелалдьча цу кагийча наха. Тхо тешаш да Наьсарен районца сула органаша царна чІоагІа таІазар дергхиларах.

Л. ДУДАРОВА,
М. ДОЛИЕВА,
Д. ОЗДОЕВА,
Т. ЯНДИЕВА,

Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен пединститута историко-филологически факультета студенткаш.

Эхь да кІезигача наха

Наьсархой чІоагІа эгІазбигаб вежараша КостоевгІар Хьаж-Бикара, Махьмад-Башира, Хьаж-Мурда, цар шучо Даурбеков Бийсолта Наьсарен райуниверсмаге болх беш болча йоІа Камурзиева Лидайга гІенаа яхьаш дайча гІулакхо.

Цхи «къонаха» вагІа балхара чуйоагІача йоІа кІийлен хайна. Яьха тенчаш бе а йоахкаш, го бу цар йоІа, тІера баркъа доаккх.

Иштта «юхадийкхар» «кІанташа» шоашта лаьь эхь, хулигански яппараш ярах шоашта Камурзиева Лидас теха тІоара.

ЙоІа эхь а деш шоашта даьр цІаленад аьнна хета хургда КостоевгІаршеи Даурбековеи. Цар йоІа эхь даьдац, шоашта эхь даьд, кІезиго, сий доаца, оакхарий хьисапе гІулакх да цар даьр. Из санна дар хулургдац адама дог чудоаллача, цхьаккха а эхьа тІадам шоай дегІаца болча наха. ТамашийІа хІама да иштта бІеха уйлаш кер чу йола адамаш вай таханарча сийрдача, социалистически гуманизма замах вайна юкъе нийсбалар. ДегІа зулам болаш новкъа хул цу йовсараша обществана пайдане къахьегаш йоаллача йоІа Камурзиева Лидайна баь низ дагабехача.

А. ГАЗДИЕВ,
Наьсарен юрта производственни управление парткома инструктор.

МОСКВА. 9-ча мае СССР-а революце музея ший 40 шу дизар белгалдоаккхаргда. СССР-в ЦИК Президиума соцамах 1924 шера йилла музей Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен Октябрал тІехьарча ханен исторе чІоагІа мах бола экспонаташ лораю хранилище я.

50 зала чу гулъяьча материалашка дувц Советски паччахьалкхе хьаярах, социализми коммунистически обществон яра тІехьа советски халкъо лоаттабеча къовсамах.

50 эзар дола музее хьахьокха памятникаш советски халкъа вахара къаьта йола летопись я.

Сурта тІа: музеера граждански тІема ханарча тачанкана юхера экспонаташ.

А. КОНЬКОВЕИ Д. ТРЕПЕТОВЕИ сурт.

ТАСС фотохроника.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тоаде юрташка литература дохкилга

Ховш да сага кхетам лаккхабаккхара, сага эстетически салоІам бара художественни литература дохкха маІан долаш хилар. КПСС Центральни Комитете июньски Пленумо хоадамболлаш белгаддаьхар коммунистически идеологи къахьегамхошта юкъе шерра йоаржаяра гІулакх, буржуазни идеологена духьал, дІаяхача къаьнача замах юхебисача кхетама духьал лоаттабе безача къовсама хьакъехьа художественни литературана хьалхашка латта бехктокхамера декхараш.

Юрта къахьегамхошта юкъе шерра художественни литература произведенеш йоаржаяра хьакъехьа бехктокхамера декхараш латт потребительски кооперацена хьалхашка. Дукха ха йоацаш ше тІайиьача соцамца КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюрос декхарийла йир Нохч-ГІалгІай респотребсоюз а цун моттигашкара организацеш а бахархошта юкъе литература произведенеш йоххара болх овлаи тІара тоабе, керда формаш юкъе а йоадаеш мах бе.

Ала дезаш да цу лоархІамера гІулакха дукхача моттигашка респулбика потребкооперацие махбара организацеша йоаггІаш йола йовхо ца еш хилар.

Литература доххара гІулакха цхьаккха варгІато йолаш яц Наьсарен-Вокзалера книжкаш дохка тика. Укхаза готта я, долаш дола литература хьал оттаде а хьахьокха а цхьаккха паргІато яц. Готта, чу тІунал йолаш я цун склад. Цицхолгаш я цу чу. ТІунал хилар бахьан долаш а цицхолгаша дна а толхадарах дукха ха йоацаш цу складера 1528 сома книжкашта списаи е езаш хилар Наьсарен райПО. Вешта, хІанз а цу складера вож книжкаш лорадара, дІако а уж ца талхийтара укхаза деш цхьаккха а хІама дац.

Районни центерча книжкай тика тІа мара цхьаннахьа а книжкаш доххилга дІахьош Наьсарен райПО-с. Апрель бутт чакхбоаллаш тхо хилаф Наьсар-Кертерча, Экажкъонгий-Юртарча, Долакх-Юртарча, ТІой-Юртарча, иштта кхыча юртий а тикашка, Цига дохкаш цхьа книжка дацар. Из иштта хургдацар райПО а, цу юрташкарча тикай а болхлошта цу гІулакха маІан кхетадоре, юртий къахьегамхошта юкъе шерра литература доаржадара шоай бехктокхам цар кхетаборе. Наьсарен райПО-с ший балха юкъейоалаяьни книгоношашца, пионерий, комсомольски организацешка гІолла къахьегамхошта юкъе литература доаржадара формаш, вІалла пайда тьеэпац литературана пропаганда яра шоашта хьахийнача ахчах. Кхы цхьакха а ха белгалдаьккха дезаш. Цхьаккха хІама дац Наьсарен райПО-с литература доххара кадраш кийчъяра деш, из гІулакх дІахьош ба шоашта литература да довзаш бола болхлой. Ховш да, литература ца довзачоа из дохка а вІаштІехьдаргдоацилга.

Шоаш доал деш йолча учрежденей библиотекашка гІалгІай литература хилийтара цхьаккха хІама деш бац культуран просвещенеи министерствай болхлой а. Культура министерства системерча Наьсарен районни библиотеке цхьа книжка дац 1963-ча 1964-ча шерашка арахийнача гІалгІай художественни литературах. хІаьта цул хьалха дІадахача шерашка арахийца литература а геттара кІезига да.

Наьсарен-Вокзалерча 11 шерарча школа библиотеке гІалгІай литературах массехк книжка мара дац. Кхы дикагІа дац района кхыча библиотекашкарен школашкарен хьал а.

Цу дерригане уйла йича хетаду, хІана оаш-те селлара лоархІамера гІулакх тесса дитарах бехке бараш бехктокхаме аьнна. Царна дІахайта деза къахьегамхошта юкъе литература доаржадеега таханарча идеологически балха лоархІамерчарех цхьа оагІув йолга.

А. ВЕДЗИЖЕВ,
писатель.

Катастрофа хургьяц

...Зеравшански Туркестански лоамий довкъаш декъаш гонахьарча лоамел лакхбелар цІаьхха урагІбаха бокхха жагІани домен. Секундаш мара яьнна яцар эккхийта урагІьяххийта эзараш тоннаш хула порода юхачуккхеташ. Зеравшана чІожа гІолла чакхдаьлар цІаккха ца хезача тайпара доккха тата. Иштта белгалдаьккхар ЦхьоалагІа май Таджикистана лоамашка Айни яхача моттига хий дилла канал доаккхараша.

Специалисташа яхачох иштта лоам эккхийтаро хий дилла канал даккхара проблема кхоачашйир. Цу канала чу гІолла юха ший хьалхарча хьарсама чу гІоргда укх гаргГарча деношка Зеравшана хий.

— Хий чухьийда Зеравшана юхе яла городаши оазисаши йохаяра кхерам ба аьнна дувца цхьаккха а бахьан дац тахан, — аьлар СССР Министрий Совета Председатела заместитела И. Т. Новикова. 200 метр лакха лоамен тарх чукхийтта Зеравшане дода хий дІакъайлача зе ца далийтача чІоагІа балхаш деча Айни яхача поселке журналисташца къамаьл дир цо.

(ТАСС корр.)
поселок Айни
(Таджикски ССР)

„ТЕРЕК“ КОТЪЯЬЛАР

Селхан сакъердаме матч бІаргаейр грозненски болельщикашта. СССР кубок яккхара йолча яхье лайзар Махачкалера «Динамой» «Терекй».

Ловзар дІадолалуше а «Терека» наІарашкахьа чухьед динамовцаш. Бакъда, хьалхарча тайма шоллагІча минуте бургаш чутехар... «Динамо» наІарашта. Из дир вай команда капитана, спорта мастера Петр Дьяченкос.

Хьалха лерттІа вІаштІехьа ца доалаш хинна ловзар тоаду грозненцаша. ИрагІа а кхерамегІа а хул цар атакаш.

Хьаьший наІарашта гаьнара комбинаци дІайолаю дика ловзача защитника Каюшников Виктора, Бургаш кхоач нападающега Бордовскихага. Динамовцаш Іеха а бийя наІарашкахьа хьатох по бургаш. Атта шоллагІа гол чутехар нападающе Жербицке.

Счет 2:0 а йолаш чакхъяьлар хьалхара тайм.

ШоллагІча тайме а хоза, технично лайзар «Терека» футболисташ. Хьелхарча минуте кхоалагІа гол «Динамо» наІарашта чутехар спорта мастера Данилов Христофора.

Х. МУСИЕВ.

Доазол дехьара

ПОЛИЦЕНА ГУШШЕ А

НЬЮ-ЙОРК, 5 май. (ТАСС). Нашвилл яхача городе селхан юха а демонстрацеш йолаелар расови сегрегацена духьала протест кхайкаеш. Городерча тайптайпарча моттигашка пикетировани йир неграшта гІулакх де ца тугаш йолча итт закусочнена.

Цхьан закусочне дІачувоаллача бІарахьежаш полици а йолаш кІайча расиста хІама техар негритянски йоІа. «ВІхха кІай бария» закусочне дІачуяла из гІоптарах. Кхыча кафетере наІарга кІайча шиние негритянски зІамигасаг вожавир, гаьна йоаццаш дош ца хетачох бІарахьежаш латташ полици а йолаш.

Селхан хиннача демонстраце дакъа лаьцараш протест кхайкае города муниципалитете бахар.

Укх цхьан кІирах демонстраце дакъа лоацаш хиннача нахах 102 саг лаьцав, 12 демонстранта човнаш яьй. Човнаш хинна нах полицейскешта юкъе а ба.

Къулбехьенвьетнамски юрта баьккаб Нгуен Кхана эскарцара каратеІаш — салтий. Шоаш тІаккхаьчача моллагІча а сага таІазар ду цар. «Дейли мейл» яхача английски газето даьккхача укх сурта тІа салтий кхалсага кечбахаб. Ший нана га даккха эттав кІаьнк, цунна хов наьна Іазап дердолга, хІаьта Іазапе е а мег.

ТАСС фотохроника.

Шефаш болча хьоашалгІа

Дешара шу долалуш мастер Иван Михайлович Бородацкий керте латтача коммунистически къахьегама бригада Карабулакерча юкъерча школа 7 «а» класса шефство делае лаьрхІар. Дикача доттагІашца санна цар лаьрхІар: мехкаьтта развелчикаша тІехника къахьега, хІаьта дешархоша тІехника деша.

Каст-каста ух буровикаш дешархой болча хьоашалгІа, хІаьта укх деношка 7 «а» класса беррига дешархой шоай шефаш — № 122 йолча скважина буровикаш болча хьоашалгІа баьхкабар.

Дешархошта буровикаша дІахьехкар низ болча Даьхен оборудоване болх мишта бу, шоай боахам бовзийтар, шоай скважине буруе мишта тох лийшар. Цул тІехьагІа бригада коллективо класса дикагІа болча дешархошта Исковская Валейна, Агеева Лидайна, Пенкина Любайна Сийлен грамоташ елар. Цул совгІа бригада шефаш баркал аьлар дешархошта: Терлецкая Наташийна, Круглов Сашийна. Печерице Валяйна.

Скважина йоккхача майдане чІоагІа сакъердаме концерт оттадир дешархоша шоай шефашта.

А. БАКАЛЮК.

Л. ДЖОНСОН: СОВ ЙОККХА Я КЪЕЛ

ВАШИНГТОН. 5 май. (ТАСС). США хьабе болх боаца нах геттара дукха а ба, дукхача рузкъанна юкъе къел хІанз а сов йоккха я, аьлар селхан США президента Л. Джонсона КІайча цІагІа американски профсоюзий лидерий сийна обед оттадаьча хана ше къамаьл деш.

«Пела тІех ухаш низа деттадале а, — аьлар цо, — 30 миллиона совгІа американец ва укх пела чу деттачун чам баккхаьва». Америка беррига нах балха ба яхаш дукха дувц вай, мукІарло дир Джонсона, цхьабакъда, из Іалашбара вай даьраш кІезига да. Из бахьан долаш 4 миллионагара 5 миллионага кхаччалца бола нах болх боацаш ба. Хьабе болх боаца нах ужжал дукха хилар дукха хана деяз довзаш дац Малхбузен вож мехкаш, белгалдаьккхар президента.

Американски профсоюзий лидераш тІахьийхар Джонсона американски экономика чІоагІьяра даьккье предпринимателашца бартцхьоагІо лелаяра, цунна хетачох, предпринимателаши профсоюзаша «юкъе машар хургбоана аьтаганистан бац — партнераш ба уж, хІаьта правительство — цар а вокхар а доттагІа я».

Из «доттагІал» дІакхайкадаьше воаллашехьа а, президента Джонсона американски профсоюзаш тІахьийхар алапеш лаккхделга дІадехача хана юхаозалуш хилара, «уж дІадехараш производства боарам лакхбаларга хьежка хьийтара». Президента дІахайтар, нагахьа предпринимателаша товарашта маьхаш тІа а тохе, хІаьта профсоюзаша алапеш «сов дукха» тІатохилга дІа а дехе, инфляци хилар кхерам болга.

Америке чакхдаьха далаза долча гІулакхий список сов йоккха я, аьлар Джонсона. Царна юкъе — граждански бокъоний хьакъехьара законопроект, къелна лоаттабеча къовсама програма, социальни, медицински гІулакхаш делта Іалашдар. хІара американца лерттІа чуІе моттиг хургйолаш чуІе шеноц хьалдара програма чакхьяьккхар.

Дешари говзали цхьана Іомадеш

Грознера № 32 йола юкъера, къахьегама политехнически школа производственни дешар Іомадеш йола ер дияьлагІа шу да. Соахка хьалхара выпуск хилар школе. Юкъера школа йистеяккхара аттестаташца дешархошта делар говзал Іомаярах дола квалификационни удостоверенеш а. КІаьнкех цхьоалагІча разряда токараш хилар, хІаьта йиІигех—кхоалагІен йиъалгІен разрядаш йола хІамаш тега мастераш.

Дешархоша чІоагІа раьза хинна Іомайир говзалаш, дикагІа лайзар царна вахар, болх. Къаьстта бокхача лоархІаме да дешархошта къахьегам безабалар. Иштта школа йистеяккхаро вовкъостал дир дешархошта лакхерча технически дешара заведенешка тІехдика экзаменаш дІаяла а деша баха г. Масала, Грознерча мехкаьтта институте деша ба А. Попова, М. Карнаухов, иштта кхыбараш.

Дешархоша токара говзал Іомаяра производственни база я Грознера автотракторно-ремонтни завод. Дешархоша практика ергйолаш дешара участок, кхоъ станок хьожаяй цига. 9—11-ча классай дешархой дерригача кІирах теори Іомаярал совгІа практически болх бе а йиш я. Дика чакхйоаккх практика токарий болх биэза боазача хьехархоша М. К. Малофеева, В. В. Самойленкос. Цар кулгал а деш хьайир дешархоша паровни машин, дешархоша-токараша, слесараша хьаььча хІамай стенд, иштта кхьдола балхаш.

Дукха ха йоацаш республике хиннача дешархой технически творчества выставке № 32 йолча Грознерча школа 9—11 классай дешархоша хІамаш хьаяро хьалхара моттиг яьккхар выставке.

Шийтта барзкъаш тега машин а доккха барзкъаш доаха нетол а латташ дика 2 мастерской я школе. Барзкъаш дерий говзал Іомаеш я 9—11-ча классай йиІигаш. ЙиІигашта говзал хьехаш ба дика мастераш М. И. Усачева, Р. П. Прохорова, Т. И. Мишина. Шоай низ, хьинар ца кхоаш цар къахьегар бахьан долаш йиІигий вІаштІехьдаьннад барзкъаш тега говзал Іомае. Школа художественни самодеятельносте дакъа лоацараша костюмаш, школа корашта лерхІа занавесаш, мастерскешка болх бераша костюмаш, гІолташ, союзни республикий байракхаш хьаяй йиІигаша.

ХІара шера ю школе барзкъаш тега Іомадучар хьалдьча барзкъий выставкаш. Укх шера школе хиннача выставке хьажа баьхкараш чІоагІа раьза хилар 11-ча классай дешархоша Т. Поповас, Л. Жирковас, 10-ча класса дешархочо Н. Чаплыгинас, 9-ча классай дешархоша Г. Якунинас, Т. Величкос даьча барзкъашта.

Школе традици а хинна дІаэттад дешара шу йистедоалаш бІаьстин аьхкин юхзеча кочамий бал елга. ДикагІа йолча моделашта премеш хьежаю. ХІанз школа дешархой укх шерарча балага кийчо еш ба. Кастта токараша, барзкъаш тегараша экзаменаш дІалургья, цул тІехьагІа экзаменаш лургья аттестат зрелости хьаэцара а. Ираз долаш хилба шун иакъ, къона говзанчаш.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

ШАХМАТАШ

Чакхдаьнначд 1964-ча шерара Грознерча шахматисташта юкъе хьалхара моттиг яккхара долалаь ловзар. Города дикагІа болча 48 шахматистех дика толам баьлар хьалхара разряд йолча С. Музаева. Шахматех ловзара города чемпиона цІи яьккхар цо.

Дика лайзар шахматисташ В. Соломко, Г. Аванесян, Ю. Голушко, Р. Алямов. Цар массане а бокъо яьккхар Нохч-ГІалгІайчен шахматистий чемпионате дакъа лаца.

В. ЛАНСКОЙ.

КХЫ А ДУКХАГІА ЧІОАГІЛУРГДА ДОТТАГІАЛ

АЛЖИР, 5 май. (ТАСС). Дерригача алжирски газеташа хьалхагІа а санна керттера уйла тІайохийт президент Ахмед Бен Белла Советски Союзе хилара. БІаргагургдолча моттигашка уйттаду цар алжирски правительствени делегаци Крымерча «Горный» яхача совхозе хилар хьахьокхаш дола сурташ.

Советско-алжирски переговораш мишта лел ше дувцаш, «Пепль» яхача газето язду:

«Шоай кортамукъалей лоІамаш бахьан долаш алжирски халкъо лоаттабаьча къовсаме цунна вовкъостал даьча советски халкъо шІаькха а хьакъекхар ше вай мохк хьаллоацаш хилар».

ВІашта сий дара, цаІ шоллагІчун чурча гІулакхашта юкъе ца гІертара ларда тІа латта советскии алжирскии халкъий доттагІал кхы а дукхагІа чІоагІлургда шІенача дег тІара а вІашш тешам болаш а хІанз еш йола переговораш бахьан долаш.

«Альже репюбликэн» яхача газето Алжира президента Ахмед Бен Беллайна «Халкъашта юкъера машар чІоагІбарах» дунен халкъашта юкъера Ленински преми ялар ше дувцаш, белгалдоаккх, из «дерригача дунен тІа машар чІоагІбара гІулакха алжирски халкъа заслугаш баькъелга хилар. Цу преме а, хІаьта иштта Бен Беллайна Советски Союза Турпал яха цІи елар а чІоагІа мах беш ха ший дегаш куралах хьалдуаш из доккха сийдар бахьан долаш ший доттагІалхта баркал оалаш дола дерригa алжирски халкъ. Вай халкъо дІахо а чІоагІдергда вай шаккхе мохк вІашагІбувваш дола, хадаргдоаца доттагІал», — белгалдоаккх газето.

ЦХЬОАГІО ЧІОАГІЪЕ

ПАРИЖ, 5 май. (ТАСС). Парижа къулбехьенгахьарча йистой партийни организацей викалий конференце делегаташта хьалхашка ше къамаьл деш, ФКП генеральни секретара М. Тореза тІахьехам бир дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болашa цхьоагІо чІоагІъяра.

Ленина хьийхад вайна, аьлар М. Тореза белгалдоаккхаш, халкъаш дукхагІа тІехьадахар а уж вІашагІтохар а дукха коммунисташа къовсам мишта лоаттабе беза — хабарах а доацаш, гІулакхаца. Китая Коммунистически парте кулгалхой позицеех ше дувцаш, М. Тореза, пункта тІехьа пункт йолаш даьшхар царна хетараш гІалат хилар, барт эгІабеш дола цар гІулакхаш гучадаьккхар. ФКП генеральни секретара белгалдаьккхар, хІанз деш дола къамаьл марксизма-ленинизма принципаш лораяр дукха бокхха идеологически политически къовсам боаржабанза барт ца хилара хьакъехьа хилар.

ФКП-ас дунен халкъашта юкъера коммунистически партей совещании гулъе аьнна предложени дуп хилар дага а доайта, М. Тореза аьлар: хІанз функагІа даь а марксизма-ленинизма принципаш дунен халкъашта юкъерча плане бакъергйола гІулакх ца дича даргдац.

ЛадувгІа

6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (гІалгІай меттала); 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — хоамаши передачай программеи; 8.15 — «Сердало» газета оагІонаш тІара; 8.25 — радион бувзамеи болхлой заявкех оттадаь концерт; 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (эрсий меттала); 16.00—Радиои телевизионни передачай программа; 16.05—«Советски радио Ди» яха передача (гІалгІай меттала); 16.15 — «Микрофона хьалхашка ба радио солисташ» яха концерт. 16.30 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.45 — «Парте тешаме гІончаш» яха беседа (эрсий меттала); 17.00 — «Радиос вІашагІтох» яха передача (эрсий меттала); 17.15—«Къонал» яха передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Радио — бокхха низ» яха беседа (нохчий меттала); 18.20 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35—радион бувзамеи болхлой заявкех оттаду концерт.

УКВ:

9.00 — «Форда тІара хьекха мух» яха радионовелла; 9.25 — Римске-Корсакова кхоалагІа симфони; 9.55 — «Кетикен маьнара дальеи» яха радиоспектакль; 10.50 — Оффенбаха «Мартин. чІондаргхо» яха цхьан актах йола оперетта; 11.30 — «Изумруд» яха дувцар; 19.00 — «Ленинградски проспект» яхача спектакла радиокомпозици; 21.20 — Димаева ашараши цун дешаех дакъа иллеши; 21.45 — «Театра директор» яха Моцарта сакъердаме опера; 22.25 — «Пан Александр юхавоагІа» яха дувцар; 22.35 —концерт.

Хьажа

18.20 — Передачай программа; 18.25 — телевизионни кердадараш (гІалгІай меттала); 18.35 — киножурнал; 18.45 — радио Ди. 19.00 — «Эрсий изобретателех йола повесть» яха бакъдолчо тІера хьийца фильм; 19.25 — радиои бувзамеи болхлошта оттаду концерт; 20.35 — передачай программа; 20.40 — Весенние грозы яха фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Шеча фронтовиций улица, 15. Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни ахкарен, промышленни, юртбоахамен, письмой отделий—2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02097, Заказ № 2714.